

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
кафедра педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти**

**Педагогічна майстерність вихователя як
чинник успішності професійної діяльності**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

**студентка 2 курсу, 617 групи
Ротару Аліса Іванівна**

Керівник:

**кандидат педагогічних наук,
доцент Журат Ю.В.**

***До захисту допущено
на засіданні кафедри***

протокол № _____ від _____ 2024 року

Зав. кафедрою _____ проф. Олійник М.І.

АНОТАЦІЯ

Ротару А. І. Педагогічна майстерність вихователя як чинник успішності професійної діяльності. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» зі спеціальності 012 Дошкільна освіта. Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2024. 99 с.

У кваліфікаційній роботі розглянуто педагогічну майстерність вихователя як ключовий чинник успішності його професійної діяльності. Описано структурні компоненти педагогічної майстерності, такі як мотиваційний, когнітивний, особистісний та процесуальний, їх характеристику та вплив на якість виховання дітей у ЗДО. Досліджено методи формування рефлексивних навичок вихователя, розвитку емоційної стійкості, саморегуляції та професійної мотивації. Доведено, що педагогічна майстерність суттєво впливає на вирішення освітніх завдань та адаптацію дітей до освітнього середовища.

У роботі представлено емпіричне дослідження рівнів педагогічної майстерності вихователів, проведене за допомогою розробленої програми підвищення кваліфікації. Підтверджено ефективність програми, яка забезпечила зростання рівня мотивації, вдосконалення когнітивних знань, розвиток емоційної стійкості та управлінських навичок. Розроблено рекомендації для систематичної роботи з підвищення кваліфікації вихователів ЗДО.

Ключові слова: педагогічна майстерність, професійна компетентність, дошкільна освіта, мотиваційний компонент, когнітивний компонент, емоційна стійкість, управлінські навички, саморегуляція.

ABSTRACT

Rotaru A. I. The Pedagogical Mastery of Educators as a Factor in Professional Success. – Manuscript. Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 012 Preschool Education. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. Chernivtsi, 2024. 99 pages.

The qualification work examines the pedagogical mastery of educators as a key factor in the success of their professional activities. It describes the structural components of pedagogical mastery, such as motivational, cognitive, personal, and procedural aspects, their characteristics, and their influence on the quality of education and upbringing in preschool institutions. Methods of developing educators' reflective skills, emotional resilience, self-regulation, and professional motivation are investigated. It is proven that pedagogical mastery significantly impacts the resolution of educational tasks and children's adaptation to the educational environment.

The work presents an empirical study of the levels of educators' pedagogical mastery conducted through a specially developed qualification improvement program. The effectiveness of the program has been confirmed, ensuring an increase in motivation levels, improvement of cognitive knowledge, development of emotional resilience, and managerial skills. Recommendations for systematic work on improving the qualifications of preschool educators have been developed.

Keywords: pedagogical mastery, professional competence, preschool education, motivational component, cognitive component, emotional resilience, managerial skills, self-regulation.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ A.I. Rotaru

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО.....	10
1.1. Зміст та сутність поняття педагогічної майстерності у психолого-педагогічній літературі	10
1.2. Структура педагогічної майстерності, її характеристика....	18
1.3. Чинники формування педагогічної майстерності	27
Висновки до розділу 1.....	35
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ЧИННИКА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	36
2.1. Діагностичний інструментарій емпіричного дослідження ...	36
2.2. Діагностика рівнів сформованості педагогічної майстерності.....	39
2.3. Програма підвищення педагогічної майстерності вихователів ЗДО.....	52
2.4. Оцінка ефективності педагогічної програми	58
Висновки до розділу 2.....	70
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми дослідження є вкрай актуальною в сучасних умовах розвитку освіти, оскільки саме професійні якості педагога визначають ефективність навчально-виховного процесу в закладах дошкільної освіти. Сьогодні вихователі стикаються з новими викликами, такими як впровадження інноваційних методик, розвиток інклюзивної освіти, підтримка емоційного та психосоціального благополуччя дітей, а також адаптація освітнього процесу до соціальних змін, зокрема пов'язаних з воєнним станом в Україні. У цьому контексті педагогічна майстерність вихователя відіграє ключову роль, оскільки вона забезпечує якісну реалізацію освітніх програм, сприяє гармонійному розвитку особистості дитини та її успішній соціалізації.

Формування високого рівня педагогічної майстерності вихователя сприяє не лише ефективному викладанню, але й створенню сприятливого психологічного середовища для дітей, що особливо важливо в дошкільному віці. Професійний вихователь повинен володіти знаннями з педагогіки та психології, вміти організовувати навчально-виховний процес з урахуванням індивідуальних потреб дітей, демонструвати високу емоційну стійкість та здатність до рефлексії. Саме ці чинники забезпечують успішність професійної діяльності вихователя, що, в свою чергу, впливає на загальну якість дошкільної освіти.

Враховуючи сучасні тенденції у сфері освіти, дослідження педагогічної майстерності як чинника успішності професійної діяльності вихователя набуває особливої актуальності. Це питання потребує глибокого аналізу, щоб розробити ефективні стратегії підвищення рівня педагогічної майстерності, що допоможе підвищити рівень підготовки дітей до навчання в школі та успішної соціалізації у майбутньому.

Стан дослідження проблеми. Проблема формування педагогічної майстерності вихователя знаходиться в центрі уваги багатьох науковців, які досліджують різні аспекти цього процесу. Такі вчені, як І. Зязюн, О. Лавріненко, Н. Тарасевич та В. Семиченко, детально розглядають питання змісту, структури та основних проявів професійної майстерності. Зокрема, їхні дослідження висвітлюють важливість комплексного підходу до розвитку педагогічних якостей, що сприяють успішній професійній діяльності [63; 36; 26].

Значний внесок у дослідження професійної компетентності педагогів зробили такі дослідники, як Л. Ковальчук, А. Аносова, С. Сисоєва, Л. Крамущенко та О. Пометун. Вони акцентують увагу на тому, що розвиток компетенцій у вихователів не лише забезпечує якісний освітній процес, але й сприяє розвитку вміння приймати самостійні рішення, адаптуватися до змін і використовувати інноваційні методи в роботі з дітьми. [30; 60; 2; 45; 53].

Підготовка майбутніх вихователів також є одним із ключових завдань освітньої системи, оскільки сучасний вихователь має бути не лише передавачем знань, але й активним учасником процесу розвитку особистості дитини. Питання впровадження інтерактивних технологій у практику педагогічної діяльності, що досліджували О. Січкарук, Н. Добриніна та Н. Заячківська, стає невід'ємною частиною підвищення професійної майстерності. Ці дослідження підкреслюють важливість міждисциплінарного підходу, який дозволяє вихователям гнучко адаптуватися до нових освітніх викликів та ефективно впливати на розвиток дітей [22].

Таким чином, формування педагогічної майстерності вихователя є багатограним процесом, що потребує постійного вдосконалення, впровадження інноваційних методик і створення умов для професійного саморозвитку.

Мета дослідження – на основі теоретичного аналізу педагогічної майстерності вихователя розробити та впровадити педагогічну програму її формування та оцінити ефективність.

Завдання дослідження:

1) Проаналізувати зміст поняття педагогічної майстерності, її структуру.

2) Визначити чинники успішності професійної діяльності вихователя.

3) З'ясувати рівень сформованості педагогічної майстерності вихователів закладів дошкільної освіти.

4) Розробити програму підвищення педагогічної майстерності вихователів закладів дошкільної освіти та оцінити її ефективність.

Об'єкт дослідження – педагогічна майстерності вихователів закладів дошкільної освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування педагогічної майстерності вихователів як чинника успішності їхньої професійної діяльності.

Методи дослідження – теоретичні: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та моделювання. Аналіз психолого-педагогічної літератури щодо поняття «педагогічна майстерність» та її складових дозволить глибше зрозуміти сутність мотиваційного, когнітивного, особистісного і процесуального компонентів педагогічної майстерності. Синтез отриманих знань дає можливість узагальнити ключові характеристики та елементи, що впливають на успішність професійної діяльності вихователів. Порівняння різних підходів до розвитку педагогічної майстерності в сучасній дошкільній освіті допоможе виявити найефективніші методики і стратегії, які можуть бути застосовані на практиці. Моделювання, як метод, передбачає розробку педагогічної програми, яка охоплює усі компоненти педагогічної майстерності, активізуючи мотивацію, удосконалюючи когнітивні навички, формуючи особистісні якості та організовуючи

процесуальну діяльність вихователів. Емпіричні: діагностичні методики «Анкета-опитувальник для самодіагностики рівня сформованості мотиваційного компонента фахової компетентності вихователів ЗДО», «Методика діагностики спрямованості особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса», «Анкета-опитувальник для діагностики когнітивного компонента педагогічної майстерності вихователя ЗДО», «Структура спрямованості педагогів дошкільної освіти», «Опитувальник для діагностики особистісного компонента педагогічної майстерності вихователя ЗДО». Експеримент – впровадження педагогічної програми і вивчення її ефективності в процесі професійної діяльності вихователів закладів дошкільної освіти. Аналіз результатів – порівняння даних до і після експерименту для оцінки впливу програми на формування педагогічної майстерності у вихователів як чинника професійної успішної діяльності.

Теоретичне значення результатів дослідження – уточнено та поглиблено поняття «педагогічна майстерність» у контексті дошкільної освіти; проаналізовано структуру педагогічної майстерності вихователів, що включає основні компоненти, такі як мотиваційний, когнітивний, особистісний та процесуальний; окреслено психологічні особливості розвитку педагогічної майстерності у вихователів, що дозволяє краще зрозуміти механізми її формування і впливу на успішність професійної діяльності.

Практичне значення результатів дослідження – в розробці та впровадженні програми підвищення педагогічної майстерності вихователів. Ця програма враховує специфіку професійної діяльності вихователів та сприяє розвитку ключових аспектів їхньої майстерності, таких як мотивація до саморозвитку, ефективність педагогічного процесу та комунікативні навички. Впровадження програми дозволяє вихователям покращити якість освітнього процесу та забезпечити більш сприятливе середовище для розвитку дітей у закладах дошкільної освіти.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, 2 розділів: 1 теоретичного та 1 практичного, висновків, списку використаних джерел (70 найменувань), а також додатків. Загальний обсяг роботи складає 100 сторінок, основний зміст роботи викладено на 73 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО

1.1. Зміст та сутність поняття педагогічної майстерності у психолого-педагогічній літературі

У сучасному суспільстві зростає значення виховання та роль педагога як вихователя, хоча це не завжди усвідомлюється повною мірою. Вихователь – це особа, яка займається виховним процесом і несе відповідальність за умови життя та розвиток особистості. Зміст окресленого поняття поєднує в собі професійну роль та громадянську позицію, яку одна людина приймає і реалізує щодо іншої особи або колективу.

Професія педагога-вихователя існує ще з часів античності. В історії освіти ці функції виконували різні посадові особи, такі як класні наглядачі, пізніше класоводи, класні керівники, куратори та інші. Заможні родини наймали домашніх вихователів, таких як гувернери та бонни. У сучасній системі освіти існують спеціальні посади, що реалізують виховні функції. Оскільки процеси навчання і виховання тісно пов'язані, усі педагоги, включаючи вихователів дитячих садків, учителів загальноосвітніх закладів виконують виховні функції. Вихователями для своїх дітей також виступають батьки і найближчі родичі. Вихователь здійснює усвідомлену систематичну діяльність, спрямовану на самовиховання та формування певних властивостей і якостей особистості. Завданням вихователя є також організація, регулювання і корекція широкого спектра зовнішніх соціальних впливів на вихованців [28, с.117].

Роль вихователя змінюється у взаєминах з вихованцем на різних етапах його розвитку. Нерівність у досвіді та знаннях педагога і вихованця часто призводила до сприйняття вихователя як передавача соціального досвіду, а

вихованця як пасивного отримувача інформації. Такий підхід закріпив авторитарну педагогіку, де виховання розглядається як односторонній суб'єктно-об'єктний вплив. У демократичній парадигмі вихователь є одним із суб'єктів виховної взаємодії, який спрямовує спільну діяльність учнів, залучаючи їх до співпраці та співтворчості, створюючи умови для духовного і фізичного розвитку особистості [1, с.312].

Вихователь як представник дорослого суспільства у дитячому та юнацькому середовищі має на меті створення сприятливих умов для навчання, спілкування, ігор, праці, здорового способу життя учнів, а також забезпечення оптимальних умов для відпочинку та балансування психічних і фізичних навантажень. Вихователь виступає насамперед організатором життєдіяльності вихованців, сприяючи їхньому залученню до загальнолюдської культури. У своїй діяльності вихователь реалізує дві основні функції: по-перше, забезпечує вихованцям повноцінне проходження ключових етапів онтогенезу – дитинства, підліткового віку, юності – як важливих і унікальних періодів розвитку особистості; по-друге, готує вихованців до самостійного дорослого життя, виконання сімейних, суспільних, професійних обов'язків, формування готовності до морального самовизначення, безперервної освіти для творчої соціальної самореалізації, а також сприяє розвитку індивідуальних рис особистості, природних талантів і здібностей [57, с.101].

Основними складовими успіху вихователя є його високий професійний і моральний авторитет, що передбачає знання індивідуальних і вікових особливостей дітей та молоді, уміння налагодити контакт з ними, повага до гідності вихованця, здатність творчо вирішувати складні ситуації в житті особистості та колективу. Професіоналізм вихователя включає володіння такими видами діяльності, як проектувальна (визначення цілей і завдань виховання, планування процесу виховання), прогностична (передбачення результатів виховної діяльності), гностична (здатність до пізнання,

самоосвіти), діагностична (аналіз стану вихованості), організаторська (забезпечення умов виховання), комунікативна (спілкування з вихованцями та іншими учасниками виховного процесу) [7, с.127].

До професійних якостей вихователя також належать здатність до самовизначення у цілях і засобах виховання, володіння методами виховної роботи і постійне підвищення педагогічної майстерності, розвиток педагогічної культури та рефлексії, що є основою педагогічної майстерності. Необхідність морального, громадянського і професійного самовизначення вихователя впливає з самої суті процесу виховання, який передбачає розуміння суспільством громадянських цілей та завдань, а також знання і вихованців, і себе, і своїх особливостей .

Аналізуючи психологічні та педагогічні дослідження, ми погоджуємось із думкою науковців, про важливість механізму несвідомого «зараження» вихованця рисами вихователя. Від типу особистісних якостей вихователя залежить, чи розвиватиметься у вихованців гнучкість або інертність мислення, оригінальність суджень або схильність до стереотипів. Здатність вихователя до адекватної самооцінки формує у вихованців такі якості, як правдивість, сумлінність, повага до думки інших та самокритичність. Різні реакції вихователя на життєві цінності впливають на психіку вихованців: позитивно, якщо у вихователя немає роздвоєння між свідомістю та поведінкою, і негативно, якщо простежується подвійна мораль. Важливим елементом виховання є не лише складові людської культури, до яких вихователь прилучає дітей, але й сам процес самовизначення, вибір ідеалів та засобів їх досягнення [6, с.115].

Отже, професійна компетентність є основою педагогічної майстерності вихователя. Науковець А.С. Макаренко зазначав, що учні можуть пробачити своїм учителям суворість, сухість і навіть прискіпливість, але не пробачать поганого знання справи. Найбільше вони цінують у педагога впевнене і чітке знання, вміння, майстерність,

небагатослівність, постійну готовність до роботи, ясність думки та знання виховного процесу. Науковець також підкреслював підкреслював, що високий рівень майстерності має бути заснований на вмінні та кваліфікації [14, с.18].

Педагогічна майстерність, як відзначають науковці (І. А. Зязюн, Н.М. Тарасевич та інші), являє собою сукупність особистісних якостей, що забезпечують високий рівень самоорганізації в професійній діяльності [45, с.127].

Педагогічну майстерність можна уявити як систему, що самоорганізується в структурі особистості, де ключовим елементом є гуманістична спрямованість, яка допомагає ефективно вибудувати педагогічний процес. Основою розвитку професійної майстерності педагога є професійні знання. Спрямованість і професійні знання становлять основу високого рівня професіоналізму, який забезпечує цілісність діяльності. Педагогічні здібності – чутливість до людини, яка розвивається, до особистості, яка формується – також відіграють важливу роль. Техніка, що базується на знаннях і здібностях, дозволяє об'єднати всі засоби впливу з метою, гармонізуючи структуру педагогічної діяльності [40, с.137].

Аналізуючи психолого-педагогічну літературу ми дійшли висновку, що педагогічна майстерність – це сукупність особистісних якостей та професійних знань педагога, що забезпечують високий рівень організації та ефективності його педагогічної діяльності. Вона включає гуманістичну спрямованість, професійні знання, педагогічні здібності та техніку, які разом створюють умови для гармонійного розвитку особистості. Педагогічна майстерність дозволяє педагогу не лише передавати знання, але й формувати цінності, розвивати емоційний інтелект і творчий потенціал вихованців, сприяючи їхньому всебічному розвитку.

Ключовим поняттям у педагогічній діяльності є «педагогічна майстерність». За визначенням С. Гончаренка в педагогічному словнику,

педагогічна майстерність – це характеристика високого рівня професійної діяльності педагога. Основними критеріями такої майстерності є гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальність, результативність, демократичність і творчість (оригінальність). Вона ґрунтується на високому професійному рівні вчителя, його загальній культурі та педагогічному досвіді. Необхідною умовою досягнення педагогічної майстерності є гуманістична позиція педагога та важливі професійно значущі особисті якості. [12, с.169].

В. Павленко у своїх дослідженнях підкреслює, що педагогічна майстерність учителя фізичної культури полягає у правильному виборі методів навчання, ефективній організації учнів під час занять фізичними вправами, сприянні їхньому фізичному розвитку та зміцненню здоров'я. Крім того, важливими аспектами є формування рухових навичок і вмінь, розвиток фізичних якостей, підтримання інтересу до регулярних занять фізичними вправами та спортом, а також взаємозв'язок фізичного виховання з розумовим, естетичним і трудовим вихованням [42, с.182].

Питання педагогічної майстерності та її рівнів досліджуються багатьма вченими, зокрема І. Зязюном, Л. Крамущенко та І. Кривоносом [45, с.136]. Великий педагог А. Макаренко вперше ввів поняття «майстерність вихователя» у своїй статті «Деякі висновки з мого педагогічного досвіду» [16, с.151]. Теорію педагогічної майстерності розвивав також В. Сухомлинський, який визначав шляхи її формування у своїх працях «Сто порад вчителю», «Павлиська середня школа», «Як виховати справжню людину», «Серце віддаю дітям» та «Розмова з молодим директором школи». За його поглядами, основними компонентами педагогічної майстерності є гуманізм, педагогічні здібності та педагогічна взаємодія [49, с.161].

Чимало науковців у своїх працях досліджували особливості продуктивності та рівні продуктивності вихователів закладів дошкільної

освіти. На репродуктивному рівні вихователі мають базові знання у своїй галузі, однак ці знання є досить обмеженими. Основна проблема цього рівня полягає в тому, що діти не отримують достатньої уваги від вихователя, що негативно впливає на їхній розвиток та навчання. Вихователі використовують обмежений і стереотипний набір методів виховання, який не дозволяє враховувати індивідуальні потреби кожної дитини. Оцінка розвитку та якостей дітей здійснюється суб'єктивно, без належного врахування об'єктивних показників. Недоліки у своїй роботі вихователі часто перекладають на дітей, вважаючи їх винуватцями неефективного навчання чи виховання [33, с.127].

Рівень знань вихователів про цілі, зміст, форми та методи виховної роботи на цьому рівні є низьким. Вони не приділяють достатньої уваги професійному самовдосконаленню та не намагаються підвищувати свою кваліфікацію. Такий підхід призводить до того, що вихователі не здатні ефективно організовувати освітній процес, що негативно впливає на розвиток і навчання дітей закладах дошкільної освіти.

На адаптивному рівні вихователі закладів дошкільної освіти набувають певного досвіду і краще засвоюють базові фахові знання. Вони починають застосовувати більше методів у своїй роботі, однак ці методи все ще залишаються в межах традиційного підходу до виховання. Навчальний матеріал, який вони використовують, здебільшого має інформаційний характер і не завжди включає елементи виховної спрямованості [47, с.98].

Вихователі на цьому рівні починають більше уваги приділяти індивідуальним потребам дітей, проте їхнє сприйняття поведінки вихованців залишається суб'єктивним. Вони можуть оцінювати дії та поведінку дітей, спираючись на власні уявлення та досвід, що не завжди є об'єктивним і справедливим.

Планування виховних заходів на цьому рівні здійснюється з урахуванням загальних вимог керівництва дошкільного закладу. Вихователі виконують встановлені завдання, проте рідко проявляють ініціативу та творчість у розробці власних методик і програм. Вони здебільшого дотримуються стандартних підходів до виховання, намагаючись виконати план виховної роботи, але без глибокого аналізу потреб і інтересів дітей.

Таким чином, на адаптивному рівні вихователі демонструють певний прогрес у професійному розвитку, однак їхня діяльність все ще обмежена традиційними методами і підходами. Для подальшого зростання важливо, щоб вихователі активніше впроваджували інноваційні підходи, розвивали свої професійні навички і більш об'єктивно оцінювали потреби та поведінку дітей.

На локально-моделюючому рівні вихователі закладів дошкільної освіти краще опановують стратегії виховання та навчання. Вони урізноманітнюють методи своєї роботи, що стають більш цілеспрямованими та ефективними. Вихователі починають усвідомлювати важливість спілкування у формуванні особистості дітей. Вони прагнуть краще пізнати кожну дитину, з'ясовують її індивідуальні особливості, мотиваційні та вольові якості.

Попри це, взаємостосунки між вихователем і дитиною все ще часто носять «суб'єкт-об'єктний» характер, коли вихователь виступає як головний ініціатор і керівник процесу виховання, а дитина - як об'єкт впливу. Вихователі цього рівня роблять значні кроки у бік більш індивідуалізованого підходу до виховання, але ще не завжди досягають рівноправного, партнерського діалогу з дітьми.

Вони працюють над створенням сприятливого середовища для розвитку дітей, але їхні зусилля інколи можуть бути обмежені через недостатню гнучкість у підходах та відсутність повного розуміння

важливості взаємодії на рівні «суб'єкт-суб'єкт». Незважаючи на це, вихователі цього рівня демонструють прагнення до професійного зростання, активно вдосконалюють свої методи та стратегії виховної роботи [47, с.117].

На системно-моделюючому рівні вихователі закладів дошкільної освіти опановують стратегії, спрямовані на формування необхідної системи знань, навичок і умінь дітей. Їхні знання виходять за межі суто педагогічної галузі, охоплюючи також психолого-педагогічні аспекти, що дозволяє більш ефективно організовувати виховний процес. Методи навчання, які використовують вихователі, поступово стають методами виховання, що сприяє саморозвитку дітей. Вихователі цього рівня продовжують глибше пізнавати особистість кожної дитини, враховуючи її індивідуальні особливості. Вони регулюють міжособистісні стосунки у групі дітей на основі діалогічної форми взаємодії, що сприяє формуванню довірливих і партнерських відносин. Завдяки цьому формується диференційовано-психологічна компетентність вихователя, що дозволяє йому гнучко адаптувати свої методи та підходи до потреб і можливостей кожної дитини.

Таким чином, педагогічна майстерність – це не лише володіння методами та знаннями, але й творчий підхід до виховання, здатність до самопізнання і самовдосконалення. Вона базується на глибокому розумінні індивідуальних потреб дітей, їхніх інтересів та можливостей, а також на здатності вихователя адаптувати свої методи та підходи для досягнення максимальної ефективності виховного процесу. Вихователь, як представник дорослого суспільства, відіграє ключову роль у житті дитини, забезпечуючи умови для її розвитку, навчання та виховання.

2. Структура педагогічної майстерності, її характеристика

Сучасні суспільні тенденції, що спрямовані на гуманізацію змісту, методів і форм педагогічного процесу, а також акцент на розвиток індивідуальності кожної дитини, висувають високі вимоги до особистості вихователя закладу дошкільної освіти. Це стосується не лише його професійних знань і умінь, але й загальної педагогічної майстерності. Педагогічна майстерність вихователя полягає у здатності організовувати освітній процес на високому рівні, створюючи сприятливі умови для розвитку кожної дитини.

Педагогічна майстерність може бути розглянута як комплекс особистісних якостей і професійних навичок, які забезпечують ефективну організацію виховного процесу. Це виражається у здатності вихователя творчо підходити до навчання і виховання, використовуючи доцільні методи і засоби педагогічної взаємодії з дітьми в конкретних умовах. Досягнення цього рівня майстерності залежить від низки факторів [32, с.19]. По-перше, від знань педагога про закони навчання та розвитку дитини, а також від вміння застосовувати педагогічні технології й прийоми, що сприяють гармонійному розвитку. По-друге, важливими є індивідуальні особливості вихователя, такі як його психологічні та фізіологічні дані, здібності до педагогічної діяльності та спрямованість на розвиток кожної дитини [37, с.311].

Педагогічна майстерність вихователя ЗДО охоплює дві ключові складові: перша — це володіння професійними знаннями, навичками та вміннями, друга — це раціональне використання свого особистого потенціалу в педагогічній взаємодії. Майстерність вихователя полягає не тільки у наявності певного досвіду, але й у постійному розвитку своїх професійних здібностей, формуванні педагогічної позиції та навичок ефективної комунікації з дітьми. Вихователь має вміти органічно

поєднувати процес навчання і виховання, створюючи умови для гармонійного розвитку дитини [37, с.126].

За філософом Сократом, педагог має бути не просто передавачем готових знань, а «акушером думки», допомагаючи дитині самостійно формувати власні судження, а основний акцент ґрунтується на тому, що справжній педагог не нав'язує істини, а стимулює самостійне мислення у дітей [29, с.121].

Педагогічна майстерність вихователя — це також результат постійного самовдосконалення і розвитку професійної компетентності. Структура педагогічної діяльності включає проєктувальні, гностичні, конструктивні, організаційні та комунікативні вміння. Ці складові є ключовими для успішної педагогічної діяльності, оскільки дозволяють вихователю ефективно планувати і реалізовувати освітні завдання, враховуючи індивідуальні потреби дітей [48].

Розвиток педагогічної майстерності вихователя є багатограним процесом, що включає не лише професійні знання, але й розуміння психологічних особливостей дітей, здатність організовувати взаємодію, творчо підходити до вирішення педагогічних завдань та ефективно використовувати свої особистісні ресурси. Це постійна праця над собою, розвиток власних здібностей і прагнення до самовдосконалення в умовах педагогічної діяльності [51, с.176].

Педагогічна майстерність також може бути описана через поняття «майстер» — це професіонал, який глибоко усвідомлює свою відповідальність перед іншими та суспільством і творчо шукає шляхи для вдосконалення своєї професійної діяльності, використовуючи свої знання, вміння, досвід, індивідуально-психологічні особливості та творчий потенціал. Розглянемо детальніше її складові.

Першою складовою є педагогічна техніка, яка являє собою систему емоційно виразних засобів і прийомів, таких як голосові, моторні, мімічні,

пластичні та інші, які забезпечують ефективність педагогічної діяльності та максимальне розкриття педагогічного потенціалу вихователя.

За численними науковими дослідженнями професійно-педагогічна техніка вихователя є важливою складовою педагогічної майстерності, яка забезпечує ефективність освітнього процесу та успішність виховної діяльності. Вона охоплює сукупність навичок, умінь та прийомів, які вихователь застосовує у своїй роботі для досягнення освітніх та виховних цілей [66].

Педагогічна техніка складається з компонентів зовнішньої та внутрішньої техніки. Професійно-педагогічна техніка включає в себе декілька ключових компонентів, кожен з яких відіграє важливу роль у педагогічній діяльності.

Першим компонентом є техніка мови. Вихователь повинен володіти правильною, виразною та зрозумілою мовою, яка допомагає ефективно передавати знання та виховувати дітей. Це включає звучність, дикцію, темп мовлення, а також здатність модулювати голос відповідно до ситуації. Важливо, щоб мова вихователя була емоційно насиченою та здатною підтримувати увагу дітей.

Другим важливим компонентом є техніка невербальної комунікації. Невербальні засоби, такі як жести, міміка, постава та рухи тіла, допомагають підсилити вербальне повідомлення та створити сприятливу атмосферу для навчання. Вихователь повинен вміти використовувати ці засоби для вираження емоцій, підтримки контакту з дітьми та управління їхньою поведінкою. Наприклад, дружня усмішка може заспокоїти дитину, а впевнений жест допоможе привернути увагу групи.

Третім компонентом є техніка організації простору та часу. Вихователь має вміти організувати навчальне середовище таким чином, щоб воно сприяло активному та продуктивному навчанню. Це включає розташування меблів, використання навчальних матеріалів, створення зон для різних

видів діяльності. Також важливо вміти планувати та структурувати час, розподіляти навчальні завдання та відпочинок таким чином, щоб підтримувати оптимальний ритм роботи та відпочинку дітей.

Четвертим компонентом є техніка взаємодії з дітьми. Вихователь повинен володіти навичками ефективного спілкування та взаємодії з дітьми, що включає вміння слухати, ставити запитання, давати зворотний зв'язок. Важливо вміти створювати умови для відкритого діалогу, заохочувати дітей до висловлення своїх думок та почуттів. Також необхідно вміти регулювати взаємодію у групі, запобігати конфліктам та сприяти їх конструктивному вирішенню [68, с.34].

П'ятим компонентом є техніка мотивації. Вихователь повинен вміти мотивувати дітей до навчання та саморозвитку, використовуючи різні методи та прийоми. Це може бути створення ситуацій успіху, надання позитивного підкріплення, встановлення цікавих та досяжних цілей. Важливо вміти знаходити індивідуальний підхід до кожної дитини, враховувати її інтереси та потреби, допомагати виявляти та розвивати її таланти.

Шостим компонентом є техніка рефлексії. Вихователь повинен вміти аналізувати свою діяльність, оцінювати її ефективність та знаходити шляхи для вдосконалення. Це включає самоаналіз, обговорення результатів роботи з колегами, участь у професійних тренінгах та семінарах. Рефлексія допомагає вихователю постійно розвиватися, підвищувати свою компетентність та адаптуватися до змін у освітньому середовищі [19, с.221].

Таким чином, **професійно-педагогічна техніка** вихователя є багатогранною та включає різні аспекти, що сприяють ефективному навчанню та вихованню дітей. Вона вимагає від вихователя високого рівня професійної підготовки, постійного самовдосконалення та творчого підходу до своєї роботи. Володіння професійно-педагогічною технікою дозволяє вихователю створювати оптимальні умови для розвитку дітей,

підтримувати їхню мотивацію та сприяти формуванню позитивних взаємин у колективі.

Наступним фундаментальним елементом є професійні знання вихователя закладу дошкільної освіти, які визначають якість і ефективність освітньо-виховного процесу. У сучасній дошкільній педагогіці професійні знання вихователя включають не тільки теоретичні знання, але й практичні вміння, що забезпечують досягнення освітніх цілей. Насамперед, це глибоке розуміння вихователем особливостей вікового розвитку дітей дошкільного віку [9, с.17].

Окрім знань про розвиток дитини, професійні знання вихователя охоплюють педагогіку та психологію та включають розуміння законів та принципів навчання і виховання, методів і форм організації освітнього процесу, вікових та індивідуальних особливостей дітей. Важливим є вміння вихователя створювати безпечне і сприятливе середовище для розвитку кожної дитини, особливо в умовах, коли освітній процес може бути ускладнений поточною ситуацією в Україні, зокрема воєнним станом та його наслідками для психологічного стану дітей.

Педагогічна майстерність вихователя передбачає також володіння методиками виховання та навчання, що ґрунтуються на дидактичних принципах. Вихователь має вміти використовувати різноманітні методи та прийоми, враховуючи індивідуальні особливості дітей та їхню готовність до певних завдань. Це може включати застосування інтерактивних методик, диференційованих підходів, творчих завдань та інших сучасних підходів [11, с.311].

Важливою складовою професійних знань є також управління освітнім процесом у закладі дошкільної освіти, що включає планування та організацію освітньої діяльності, проведення моніторингу та оцінки розвитку дітей, а також коригування педагогічного процесу на основі отриманих результатів. Ефективне управління групою, створення

позитивного психологічного клімату, запобігання конфліктам та розв'язання проблемних ситуацій є також частиною професійних знань вихователя.

Соціально-педагогічні знання включають вміння працювати з батьками, колегами та іншими учасниками освітнього процесу. Це охоплює знання про соціальні аспекти виховання, методи взаємодії з сім'єю, колегами, адміністрацією та громадськістю. Вихователь має бути не лише наставником, а й організатором взаємодії між усіма учасниками процесу [28, с.91].

Сучасний вихователь також повинен володіти інформаційними технологіями. Це передбачає вміння використовувати комп'ютерні програми, інтернет-ресурси та електронні платформи для підготовки занять, комунікації з батьками, а також організації освітніх заходів, зокрема дистанційних, коли це необхідно. Інформаційна грамотність є важливою умовою для якісної роботи вихователя у сучасному інформаційному середовищі.

Останнім, але не менш важливим компонентом професійних знань вихователя є знання етики та законодавства у сфері освіти. Вихователь повинен знати свої права та обов'язки, дотримуватись етичних норм і законодавчих актів, що регулюють його діяльність. Це забезпечує правову грамотність вихователя та сприяє підтримці високих стандартів професійної етики у роботі з дітьми, батьками та колегами.

Отже, професійні знання вихователя закладу дошкільної освіти є багатогранним явищем, що охоплює різні аспекти – від педагогічних і психологічних до соціально-педагогічних та інформаційних. Вони є основою педагогічної майстерності, забезпечуючи ефективність освітнього процесу та розвиток дітей. Професійні знання вихователя постійно оновлюються і вдосконалюються, що підвищує його компетентність і ефективність у професійній діяльності.

Наступною складовою педагогічної майстерності є професійно-педагогічні вміння вихователя, які визначають якість освітнього процесу. Ці вміння охоплюють широкий спектр компетенцій, що забезпечують ефективне навчання та виховання дітей. Вони включають методичні, організаційні, комунікативні, дидактичні та діагностичні вміння, кожне з яких є ключовим у професійній діяльності вихователя [46, с.311].

Методичні вміння передбачають здатність планувати та проводити заняття, адаптуючи методи навчання до вікових та індивідуальних особливостей дітей. Організаційні вміння вихователя полягають в умінні ефективно організовувати навчально-виховний процес, підтримувати дисципліну та створювати безпечне середовище для дітей. Комунікативні вміння включають здатність будувати ефективну комунікацію з дітьми, батьками та колегами, встановлювати довірчі стосунки та використовувати вербальні й невербальні засоби спілкування. Дидактичні вміння охоплюють вміння доступно пояснювати матеріал, стимулювати пізнавальну активність дітей та розвивати їхні творчі здібності. Діагностичні вміння стосуються здатності оцінювати рівень розвитку дітей, виявляти їхні індивідуальні потреби та своєчасно надавати підтримку.

Українські науковці, зокрема І.А. Зязюн, відзначають, що професійні вміння є основою педагогічної майстерності. Також науковець звертав увагу на важливість творчого підходу в педагогічній діяльності, а також на значущість саморегуляції як здатності контролювати свої емоції і підтримувати психологічний баланс у складних ситуаціях [45, с.117].

Отже, професійно-педагогічні вміння вихователя є багатогранними і охоплюють різні аспекти його діяльності. Їх наявність забезпечує успішну організацію навчально-виховного процесу та сприяє гармонійному розвитку кожної дитини.

Методичні вміння передбачають здатність вихователя розробляти, планувати та проводити заняття відповідно до освітніх програм і

стандартів. Важливо, щоб вихователь умів адаптувати методи та прийоми навчання до вікових і індивідуальних потреб дітей. Як зазначають Л.В. Артемова, методичні вміння є основою для забезпечення ефективності навчального процесу та розвитку творчого потенціалу дітей [4, с.311].

Організаційні вміння пов'язані з вмінням організувати навчально-виховний процес, створити позитивне середовище для розвитку дітей, забезпечити безпеку та дисципліну. За дослідженнями О.Я. Савченко, організаційні вміння вихователя допомагають оптимізувати робочий час, планувати та контролювати різні види діяльності, забезпечуючи ефективність освітнього процесу [56, с.267].

Комунікативні вміння є надзвичайно важливими для роботи вихователя, оскільки вони включають здатність ефективно спілкуватися з дітьми, їхніми батьками та колегами. Це вміння будувати довірчі стосунки, давати зворотний зв'язок і мотивувати дітей до навчання. І.А. Зязюн відзначав, що комунікація є одним із ключових аспектів педагогічної майстерності, а вміння встановлювати психологічний контакт з дітьми та колективом значною мірою визначає успіх вихователя [25, с.128].

Дидактичні вміння охоплюють здатність вихователя ефективно передавати знання, формувати у дітей навички та стимулювати пізнавальну активність. Це вміння пояснювати матеріал доступно, використовувати різноманітні засоби навчання та адаптувати зміст до рівня підготовки дітей. За словами С.О. Гончаренка, дидактичні вміння вихователя мають базуватися на розумінні індивідуальних особливостей дітей та творчому підході до процесу навчання [12, с.311].

Діагностичні вміння вихователя полягають у здатності оцінювати рівень розвитку дітей, виявляти їхні індивідуальні особливості та своєчасно надавати необхідну підтримку. В.О. Сухомлинський підкреслював важливість спостереження за дітьми та аналізу їхньої поведінки для коригування виховного процесу. Діагностичні вміння дають вихователю

можливість своєчасно виявляти проблеми у розвитку дитини та розробляти індивідуальні стратегії допомоги. [3, с.117].

Також важливим аспектом є вміння саморегуляції, що передбачає здатність вихователя контролювати свої емоції, зберігати психологічний баланс і ефективно реагувати на стресові ситуації. Саморегуляція допомагає вихователю бути прикладом для дітей у подоланні складних життєвих ситуацій, а також підтримувати позитивне ставлення до роботи та життя загалом. [39, с.340].

Отже, професійно-педагогічні вміння вихователя є багатограними і охоплюють різні аспекти його педагогічної діяльності. Вони формують основу педагогічної майстерності, що забезпечує ефективність навчально-виховного процесу та гармонійний розвиток кожної дитини.

Узагальнюючи, слід підкреслити, що педагогічна майстерність є багатокомпонентним і динамічним процесом, який формується через поєднання професійних знань, вмінь і особистісних якостей. Вона охоплює методичні, організаційні, комунікативні, дидактичні та діагностичні вміння, які забезпечують ефективність освітнього процесу та сприяють гармонійному розвитку дітей.

Важливою складовою педагогічної майстерності є здатність вихователя постійно вдосконалюватися, підвищувати свій професійний рівень через самоосвіту та професійне зростання. Окрім технічних умінь і знань, вихователь повинен володіти глибоким розумінням індивідуальних особливостей дітей, створювати сприятливе психологічне середовище та вибудовувати довірливі відносини з вихованцями.

Педагогічна майстерність вихователя не є статичним показником; вона розвивається через досвід, рефлексію, аналіз власної діяльності та адаптацію до нових викликів і умов. Гуманістична спрямованість, творчий підхід та постійна робота над собою дозволяють вихователю не тільки

виконувати свої професійні обов'язки, але й бути наставником, який надихає дітей та допомагає їм у повноцінному розвитку.

Таким чином, структура педагогічної майстерності вихователя є основою, яка визначає якість виховання і освіти в дошкільному закладі. Вона вимагає від педагога високого рівня професіоналізму, емоційної стабільності та здатності до інновацій, що робить його діяльність ефективною та результативною в умовах сучасного освітнього середовища.

3. Чинники формування педагогічної майстерності

Формування педагогічної майстерності вихователя є складним і багатогранним процесом, що включає різноманітні чинники, які впливають на професійний розвиток. Українські науковці зробили значний внесок у дослідження цієї проблематики, визначивши основні чинники, що впливають на формування професійної майстерності вихователя.

Одним з ключових чинників є професійна підготовка у закладах вищої освіти. Як зазначає Іван Зязюн, професійна підготовка забезпечує базові знання та навички, необхідні для здійснення педагогічної діяльності [27, с.117]. Важливим аспектом цього процесу є педагогічна практика, під час якої студенти здобувають перші професійні навички та вміння у реальних умовах роботи з дітьми.

Професійна підготовка у закладах вищої освіти включає кілька етапів. Перший етап – теоретична підготовка, яка охоплює вивчення основ педагогіки, психології, методик навчання та виховання, а також основи дитячої фізіології та здоров'я. На цьому етапі студенти отримують базові знання про розвиток дитини, особливості роботи з різними віковими групами, а також принципи ефективної педагогічної діяльності.

Другий етап – практична підготовка, яка включає проходження педагогічної практики в закладах дошкільної освіти. Під час проходження різних видів практик впродовж навчання студенти мають змогу застосувати отримані теоретичні знання на практиці, спостерігати за роботою досвідчених вихователів, брати участь у проведенні занять, організації ігор та інших заходів для дітей. Практична підготовка дозволяє студентам розвивати професійні навички, вчитися планувати та проводити заняття, взаємодіяти з дітьми, аналізувати власну діяльність та робити висновки для подальшого вдосконалення [8, с.311].

Третій етап – безперервна освіта та самовдосконалення. Після завершення вищої освіти вихователь повинен постійно працювати над своїм професійним розвитком, удосконалювати свої знання та навички, брати участь у семінарах, тренінгах, конференціях, обмінюватися досвідом з колегами. Важливим аспектом є також самоосвіта, яка включає читання професійної літератури, вивчення новітніх методик та підходів, аналіз власної педагогічної діяльності.

Крім професійної підготовки, на формування педагогічної майстерності впливають особистісні якості вихователя, його мотивація до професійної діяльності, здатність до саморефлексії та самокритики, вміння адаптуватися до змін та інновацій у сфері освіти. Важливу роль відіграє також середовище, в якому працює вихователь, підтримка з боку колег, керівництва та батьків.

Таким чином, формування педагогічної майстерності вихователя є складним і тривалим процесом, який включає як професійну підготовку у вищих навчальних закладах, так і безперервне самовдосконалення та розвиток особистісних якостей. Лише систематична робота над собою, постійне вдосконалення знань та навичок дозволяють вихователю досягти високого рівня професіоналізму та ефективно здійснювати свою діяльність у закладах дошкільної освіти.

Другим важливим чинником є самостійна професійна діяльність вихователя. Дослідження Н. В. Гузій показують, що протягом перших трьох-п'яти років роботи вихователь формує свій професійний стиль і індивідуальний підхід до навчально-виховного процесу. Цей період є вирішальним для розвитку педагогічної майстерності, оскільки вихователь активно експериментує з новими методами та прийомами роботи з дітьми. Важливо зазначити, що саме в цей час вихователь накопичує досвід, що дозволяє йому адаптувати теоретичні знання до реальних умов педагогічної діяльності. Активний пошук та впровадження нових методів і прийомів сприяють професійному зростанню, розвитку критичного мислення та саморефлексії, що є необхідними складовими педагогічної майстерності [15, с.58].

Третім важливим чинником є постійне підвищення кваліфікації та професійний розвиток вихователя. Педагог має бути в курсі нових педагогічних технологій та методик, що дозволяє йому залишатися конкурентоспроможним у професійній діяльності. Регулярне оновлення знань та розвиток навичок сприяють підвищенню ефективності педагогічної роботи, а також допомагають вихователю відповідати сучасним вимогам освіти.

Крім цього, важливою складовою професійного розвитку вихователя є обмін досвідом з колегами. Участь у педагогічних спільнотах, обговорення професійних питань, взаємодія з іншими фахівцями дозволяють вихователю збагачувати свій педагогічний арсенал, отримувати нові ідеї та підходи до роботи з дітьми. Така взаємодія сприяє не лише професійному, а й особистісному зростанню вихователя, оскільки допомагає йому розвивати комунікативні навички, вміння працювати в команді, адаптивність та гнучкість.

Четвертий чинник, що впливає на формування педагогічної майстерності, – це наявність професійних здібностей та особистісних

якостей вихователя. Науковець О.М. Семенов зазначає, що для успішної педагогічної діяльності вихователь повинен володіти низкою важливих здібностей. До них належать комунікативні здібності, які дозволяють ефективно спілкуватися з дітьми, їхніми батьками та колегами. Педагог повинен бути вмілим організатором, здатним структурувати навчально-виховний процес, делегувати завдання та контролювати їх виконання [58, с.3].

Дидактичні здібності також є важливою складовою, оскільки вони включають вміння адаптувати навчальний матеріал до вікових та індивідуальних особливостей дітей, а також викладати його у доступній та цікавій формі. Соціально-перцептивні здібності дозволяють вихователю сприймати та розуміти внутрішній світ дитини, її емоції та переживання, що сприяє створенню емоційно безпечного та комфортного середовища.

Важливими особистісними якостями вихователя є емпатія – здатність до співчуття та розуміння почуттів інших людей. Це дозволяє вихователю будувати довірливі відносини з дітьми та їхніми батьками. Толерантність та терплячість допомагають педагогу працювати з дітьми, які мають різні особистісні та поведінкові особливості. Відповідальність вихователя забезпечує надійність та безпеку освітнього процесу, а любов до дітей є основою для створення позитивної та доброзичливої атмосфери у дитячому колективі [38, с.109].

Прагнення до самовдосконалення є не менш важливим аспектом професійної діяльності вихователя. Вихователь, який постійно працює над собою, оновлює знання, освоює нові методики та технології, демонструє високий рівень професіоналізму та ефективності у своїй роботі. Це прагнення до самовдосконалення стимулює вихователя до участі в різноманітних формах професійного розвитку, таких як семінари, тренінги, конференції, що дозволяє йому бути в курсі сучасних тенденцій та інновацій в педагогічній сфері.

П'ятий чинник, що має значний вплив на формування педагогічної майстерності, – це педагогічна техніка. Л.В.Кондрашова підкреслює важливість володіння технікою педагогічного спілкування для ефективної роботи вихователя, що включає вміння користуватися як вербальними, так і невербальними засобами комунікації. Вербальні засоби охоплюють використання мови, інтонації, темпу та гучності голосу для передачі інформації та емоцій. Невербальні засоби включають міміку, жести, поставу та візуальний контакт, які доповнюють і підсилюють вербальну комунікацію [44, с.117].

Здатність вихователя до саморегуляції також є важливою складовою педагогічної техніки. Це включає вміння контролювати свої емоції та поведінку, підтримувати спокій і врівноваженість у стресових ситуаціях, що особливо важливо в роботі з дітьми. Саморегуляція дозволяє вихователю залишатися професійним і зберігати позитивний настрій, навіть коли виникають труднощі чи конфлікти.

Педагогічна техніка також передбачає здатність вихователя створювати сприятливу атмосферу для навчання та виховання. Це означає, що вихователь має бути здатним встановлювати довірливі стосунки з дітьми, мотивувати їх до навчання та розвитку, підтримувати їх інтерес і заохочувати до активної участі в освітньому процесі. Використання різноманітних педагогічних прийомів та методик, таких як інтерактивні заняття, ігрові методи, проекти та експерименти, сприяє збереженню мотивації та цікавості дітей до навчання.

Шостий чинник, що відіграє важливу роль у формуванні педагогічної майстерності – це вплив професійного середовища. Чимало науковців у своїх дослідженнях підкреслює, що колектив педагогів, з яким співпрацює вихователь, має значний вплив на його професійне становлення. Взаємодія з колегами, обмін досвідом, спільні обговорення педагогічних проблем та викликів сприяють професійному зростанню та розвитку. Вихователь, який

працює в атмосфері підтримки та співпраці, отримує можливість постійно вдосконалювати свої навички та знання [34, с.46].

Обмін досвідом у педагогічному колективі дозволяє вихователям навчатися один у одного, переймати кращі практики та інноваційні методи роботи. Це не лише сприяє професійному зростанню, але й допомагає вихователям уникати помилок, з якими вони можуть стикнутися в роботі. Наприклад, досвідчений вихователь може поділитися своїми методами вирішення конфліктних ситуацій або організації цікавих занять, що може бути дуже корисним для молодих педагогів.

Спільні обговорення педагогічних проблем створюють умови для глибшого аналізу та осмислення професійних викликів. Вихователі можуть разом шукати рішення, обговорювати нові підходи та методики, що сприяє розвитку критичного мислення та творчого підходу до роботи. Така взаємодія допомагає вихователям відчувати себе частиною професійної спільноти, де їхні ідеї та думки цінуються.

Взаємопідтримка у педагогічному колективі є ще одним важливим аспектом професійного середовища. Підтримка колег допомагає вихователям долати професійні труднощі та стреси, що виникають у роботі. Колективна підтримка сприяє формуванню позитивного настрою та мотивації до роботи, що важливо для ефективного виконання професійних обов'язків. Конструктивні стосунки в педагогічному колективі створюють умови для творчого пошуку та інноваційної діяльності. Вихователі, які працюють у дружній та доброзичливій атмосфері, відчують себе впевненіше та більш відкрито діляться своїми ідеями. Це сприяє впровадженню нових методик та підходів у виховний процес, що підвищує його якість та ефективність.

Сьомий чинник, який має важливе значення у формуванні педагогічної майстерності, – це особистий досвід вихователя. Цей особистий досвід

включає як позитивні моменти, так і помилки, які можуть стати цінними уроками для подальшого професійного розвитку.

Особистий досвід вихователя є джерелом натхнення і мотивації, допомагає краще розуміти дітей та їхні потреби. Вихователь, який аналізує свої попередні досягнення і невдачі, може використовувати ці знання для удосконалення своєї педагогічної практики. Наприклад, аналіз успішних методів роботи з дітьми дозволяє вихователю розвивати і вдосконалювати ці методи, а розуміння причин невдач допомагає уникати подібних помилок у майбутньому.

Особистий досвід також включає професійні взаємодії та навчання від колег. Участь у професійних об'єднаннях, відвідування семінарів і тренінгів, обмін досвідом з іншими вихователями – усе це сприяє розширенню професійного кругозору та вдосконаленню педагогічної майстерності. Вихователі, які активно залучаються до професійної спільноти, отримують більше можливостей для професійного розвитку і зростання.

Крім того, життєвий досвід вихователя впливає на його здатність до емпатії та розуміння дітей. Вихователь, який має багатий життєвий досвід, може краще розуміти емоційні та соціальні проблеми, з якими стикаються діти, і ефективніше допомагати їм у їх подоланні. Це створює більш сприятливе і підтримуюче середовище для дітей, сприяє їхньому емоційному і соціальному розвитку.

Восьмий чинник полягає у профілактиці професійного вигорання та деформацій. Як зазначає у своїх наукових доробках науковець Т.А. Колтунович, профілактика професійного вигорання вихователів є важливою складовою їхнього професійного розвитку та збереження психоемоційного здоров'я. Вона повинна включати ряд заходів, спрямованих на гармонізацію особистісного розвитку та зміцнення стійкості до стресових факторів. Одним із ключових напрямів профілактики

є актуалізація гуманістичної спрямованості особистості вихователя, що допомагає зберегти мотивацію до роботи та емоційну стійкість. Важливими є також розвиток самоповаги, рефлексивних умінь та вмінь діалогічного спілкування, що дозволяють вихователю ефективно взаємодіяти з оточенням та контролювати емоційні реакції. Підвищення стресостійкості та самоконтролю допомагає уникати хронічної втоми та емоційного виснаження, сприяючи зниженню ризику професійного вигорання [31].

Не менш важливою на нашу думку є емоційна складова, яка особливо актуальна в умовах сучасної ситуації в Україні. Вихователі часто працюють з дітьми, які переживають стресові ситуації через війну, вимушені переселення та втрату близьких. Це додає додаткового навантаження на самих вихователів, які можуть мати подібні емоційні переживання. У таких умовах важливо забезпечити психологічну підтримку для вихователів, щоб вони могли зберігати емоційну рівновагу та надавати необхідну підтримку дітям. Емоційна стійкість та здатність справлятися зі стресом стають важливими чинниками для забезпечення ефективної роботи вихователів у складних умовах.

Ну і наостанок не можемо не згадати про такий чинник як матеріальна складова, адже низький рівень заробітної плати вихователів є значним демотиваційним фактором, який впливає на якість освітнього процесу та професійний розвиток. Недостатня матеріальна винагорода може призводити до професійного вигорання, зниження мотивації та ефективності роботи. Підвищення заробітної плати та надання матеріальних стимулів сприяє не тільки підвищенню мотивації, але й поліпшенню умов для професійного розвитку вихователів.

Узагальнюючи, слід зазначити, що педагогічна майстерність є багатограним і динамічним процесом, яке потребує постійного вдосконалення.

Висновки до розділу 1

У першому розділі розкрито сутність і зміст педагогічної майстерності вихователя закладу дошкільної освіти як важливого чинника ефективної професійної діяльності. Педагогічна майстерність включає особистісні якості, професійні знання, вміння та техніку, які забезпечують високий рівень організації освітнього процесу, враховуючи індивідуальні особливості дітей.

До основних компонентів педагогічної майстерності належать: мотиваційний (стимулювання професійного розвитку), когнітивний (володіння знаннями), особистісний (емоційна стабільність, саморефлексія) та процесуальний (застосування сучасних методик). Формування педагогічної майстерності залежить від професійної підготовки у вищих навчальних закладах, практичного досвіду, постійного самовдосконалення та підтримки професійного середовища.

Розглянуто важливість педагогічної техніки, яка включає володіння вербальними і невербальними засобами комунікації, управління навчальним середовищем і мотивацією дітей, а також вміння рефлексувати. Встановлено, що педагогічна майстерність є багатокomпонентною системою, яка формується через поєднання професійної підготовки, особистого досвіду, саморефлексії та прагнення до постійного розвитку. Вона є основою успішного виховання і всебічного розвитку дітей дошкільного віку.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЯК ЧИННИКА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Діагностичний інструментарій емпіричного дослідження

Педагогічна експериментальна робота у сфері дошкільної освіти є надзвичайно важливою, саме тому в межах нашого дослідження нами було запропоновано та використано спеціально розроблений діагностичний інструментарій, спрямований на комплексну оцінку рівня педагогічної майстерності вихователів. Цей інструментарій включав різноманітні методи, що дозволили отримати як кількісні, так і якісні дані, необхідні для всебічного аналізу професійної діяльності вихователів та визначення чинників, які впливають на їхню майстерність.

Для проведення нашого дослідження ми виокремили наступні критерії у структурі педагогічної майстерності вихователів ЗДО, базуючись на аналізі наукової літератури, зокрема: *мотиваційний*, який включає сукупність мотивів, інтересів, потреб, цінностей та установок, які стимулюють вихователя до активної професійної діяльності. Він визначає рівень зацікавленості педагога у своїй роботі, його прагнення до самовдосконалення та професійного зростання. Високий рівень мотивації сприяє формуванню позитивного ставлення до професії, підвищує ефективність навчально-виховного процесу та забезпечує кращі результати у розвитку дітей. Його складовими є професійна спрямованість, адже вихователь має чітке розуміння важливості своєї роботи і вбачає в ній сенс. Вихователь усвідомлює, що його діяльність безпосередньо впливає на формування особистості дітей, їхній розвиток та соціалізацію; потреба у саморозвитку, позитивне ставлення до професії, яке сприяє створенню

доброзичливої атмосфери у колективі та покращує взаємодію з дітьми, потреба у визнанні; гуманістична спрямованість, це цінності, що виражаються у ставленні до дітей як до особистостей, здатних до саморозвитку та самореалізації. Він прагне створити умови для гармонійного розвитку кожної дитини, враховуючи її індивідуальні особливості та потреби. Наступним компонентом педагогічної майстерності є *когнітивний компонент*, який визначає обсяг та якість знань вихователя у галузі педагогіки, психології, методики виховання та навчання дітей дошкільного віку. Він включає розуміння теоретичних основ педагогічної діяльності, знання сучасних освітніх програм і технологій, а також здатність до самостійного навчання та оновлення знань відповідно до новітніх досягнень науки і практики. Зміст когнітивного компонента охоплює теоретичні знання та їх практичне застосування, аналітичні уміння, обізнаність у сучасних освітніх програмах, а також самоосвіту.

Третім компонентом є процесуальний компонент, який визначає здатність вихователя реалізовувати свої теоретичні знання на практиці, забезпечуючи високий рівень навчання та виховання дітей. Він включає комплекс професійних умінь, які спрямовані на створення сприятливого освітнього середовища, ефективну організацію педагогічного процесу та досягнення позитивних результатів у розвитку дітей дошкільного віку. Охарактеризований компонент включає такі важливі складові як планування освітнього процесу, організацію навчально-виховної діяльності, а також рефлексію.

І останнім чи не найважливішим компонентом педагогічної діяльності є особистісний компонент, який визначає, наскільки вихователь здатен проявляти свої індивідуальні якості у професійній діяльності, створюючи позитивний психологічний клімат у групі, сприяючи гармонійному розвитку дітей та ефективній взаємодії з усіма учасниками освітнього

процесу. Зміст даного компонента включає емпатію, емоційну стабільність, комунікативні навички, професійну етику, тощо.

Для оцінки мотиваційного компонента нами були використані такі методи дослідження як авторська анкета-опитувальник для «Самодіагностики рівня сформованості мотиваційного компонента фахової компетентності вихователів ЗДО», а також методика діагностики спрямованості особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса.

Для оцінки когнітивного компонента використовувалися нами було розроблено анкету для вихователів закладів дошкільної освіти, яка містить перелік запитань кожне з яких оцінюється за шкалою від 1 до 5 за більш чи менш значимими твердженнями.

Для діагностики процесуального компонента нами застосовувалися анкетування та опитування. Зокрема, використовувалися анкета «Структура спрямованості педагогів закладів дошкільної освіти» (адаптовано за В. Семиченко) та методика діагностики типових способів поведінки в конфліктних ситуаціях (адаптовано за тестом Томаса).

Для діагностики особистісного компонента нами була розроблена анкета-опитувальник, що включала такі складові як здатність до емпатії, здатність до саморозвитку та особистісні якості.

Розроблений критеріально-діагностичний інструментарій сформованості фахової компетентності вихователів ЗДО відповідає принципам, які в сукупності визначають вимоги до науково-методичної обґрунтованості обраного інструментарію. Дослідження проводилося на базі Герцаївського ЗДО «Теремок», вибірка дослідження складала 28 вихователів, результати та критерії якого представлено у наступних розділах.

2.2. Діагностика рівнів сформованості педагогічної майстерності

Розроблення та характеристика рівнів сформованості компонентів педагогічної майстерності вихователя ЗДО є важливим етапом дослідження, що дозволяє визначити ступінь розвитку професійних якостей педагога. Цей підхід дає змогу чітко окреслити різні рівні компетентності вихователів, що, в свою чергу, допомагає ідентифікувати сильні та слабкі сторони в їхній професійній діяльності. Визначення цих рівнів сприяє розробці ефективних програм підвищення кваліфікації та вдосконалення навчально-виховного процесу в закладах дошкільної освіти. Розглянемо детальніше кожен із розроблених нами рівнів до компонентів педагогічної майстерності.

Для загальної оцінки мотиваційного компонента ми виокремили такі рівні. *Низький рівень:* вихователь демонструє слабку зацікавленість у професійному розвитку. Він не проявляє активного прагнення до підвищення своєї кваліфікації та самовдосконалення. Відсутній інтерес до участі в семінарах, тренінгах, курсах підвищення кваліфікації. Професійна діяльність виконується формально, без особливого ентузіазму та інтересу до результатів роботи. Взаємодія з дітьми, батьками та колегами поверхнева, що призводить до відсутності емоційного зв'язку та належної підтримки у виховному процесі. *Середній рівень:* вихователь має певну мотивацію до професійного розвитку, але вона є нестійкою. Він інколи бере участь у професійних заходах, таких як семінари чи тренінги, проте це відбувається нерегулярно. Професійна діяльність супроводжується періодами активності та пасивності. Вихователь усвідомлює важливість своєї роботи, але не завжди проявляє ініціативу у впровадженні нових методик та підходів. Взаємодія з дітьми та батьками є позитивною, але не завжди послідовною. *Достатній рівень:* вихователь проявляє стійкий інтерес до професійного розвитку та регулярно бере участь у заходах з

підвищення кваліфікації. Він активно шукає нові знання та методики, впроваджує їх у свою роботу. Професійна діяльність виконується з ентузіазмом, вихователь проявляє ініціативу та творчий підхід у виховному процесі. Він встановлює позитивний емоційний зв'язок з дітьми, батьками та колегами, створюючи сприятливу атмосферу для розвитку дітей. *Високий рівень:* вихователь демонструє постійну та високу зацікавленість у професійному розвитку. Він активно бере участь у всіх можливих формах підвищення кваліфікації, постійно оновлює та вдосконалює свої знання. Професійна діяльність виконується з великим ентузіазмом та натхненням. Вихователь ініціює впровадження інноваційних методик, спрямованих на покращення навчально-виховного процесу. Він встановлює глибокий емоційний зв'язок з дітьми, сприяє їхньому гармонійному розвитку, активно співпрацює з батьками та колегами. Вихователь усвідомлює важливість своєї ролі та постійно прагне досягати високих результатів у своїй діяльності.

Провівши емпіричне дослідження рівня сформованості мотиваційного компонента фахової компетентності серед вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО), ми отримали наступні результати, які представлені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

**Рівні сформованості мотиваційного компонента
у вихователів ЗДО**

Рівень сформованості мотиваційного компонента	Кількість вихователів	Відсоток (%)
Дуже високий	4	14%
Високий	8	29%
Середній	10	36%
Низький	6	21%

Дуже високий рівень мотивації виявлено у 4 вихователів (14%). Це свідчить про те, що ці педагоги мають глибоке професійне зацікавлення та чітко розуміють важливість своєї ролі у розвитку дітей. Вони прагнуть постійного самовдосконалення та активно шукають нові методики й підходи для підвищення ефективності своєї роботи. Така висока мотивація демонструє їхню готовність витратити додатковий час і зусилля для покращення своїх компетентностей, що безсумнівно впливає на якість освітнього процесу.

Високий рівень мотивації виявлено у 8 вихователів (29%). Це означає, що ці педагоги зацікавлені у своїй професії та прагнуть досягати високих результатів у роботі з дітьми. Вони регулярно удосконалюють свої професійні навички та знання, шукають нові підходи до виховання дітей і отримують задоволення від своєї професійної діяльності. Вихователі цієї групи демонструють впевнену мотивацію до саморозвитку та високої якості виконання своїх обов'язків.

Середній рівень мотивації спостерігається у 10 вихователів (36%). Це свідчить про наявність базової зацікавленості у професії, проте у цієї групи педагогів є можливості для подальшого розвитку. Вони, як правило, добре виконують свої професійні обов'язки, але можуть потребувати додаткової підтримки або стимулів для глибшого залучення до процесу самовдосконалення. Їхня мотивація може підвищитися за допомогою професійних тренінгів, підтримки колег і керівництва або можливості брати участь у нових проектах.

Низький рівень мотивації виявлено у 6 вихователів (21%). Це свідчить про те, що значна частина педагогів не відчуває достатнього інтересу до своєї професійної діяльності або стикається з перешкодами, які заважають їм повністю розкрити свій потенціал. Вони можуть не відчувати підтримки з боку керівництва або не бачити реальних можливостей для професійного зростання. Така ситуація може негативно впливати на їхню якість роботи,

що вимагає додаткової уваги з боку адміністрації закладу для створення сприятливих умов для підвищення їхньої мотивації.

Таким чином, результати дослідження показують, що більшість вихователів (22 особи або 81%) демонструють середній або високий рівень мотивації, що є позитивним показником. Це свідчить про загалом позитивну налаштованість до професії та прагнення до розвитку. Проте 6 вихователів (21%) мають низький рівень мотивації, що вимагає додаткових заходів для підвищення їхньої зацікавленості в роботі, зокрема через додаткове навчання, професійну підтримку та визнання їхніх зусиль.

Після проведення дослідження за методикою діагностики спрямованості особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса серед вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО), у якому взяли участь 28 осіб, отримано наступні результати, які представлені у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

**Рівні сформованості мотивації до успіху
за методикою Т. Елерса**

Рівень мотивації	Кількість вихователів	Відсоток (%)
Низький	7	25%
Середній	11	39%
Помірно високий	6	21%
Занадто високий	4	15%

Низький рівень мотивації на успіх виявлено у 7 вихователів (25%). Це означає, що ці педагоги мають недостатню внутрішню мотивацію до досягнення успіху. Вони можуть відчувати невпевненість у своїх силах або не ставлять перед собою високі професійні цілі. Для цієї групи важливо створити додаткові стимули до підвищення рівня професійної активності та саморозвитку.

Середній рівень мотивації на успіх виявлено у 11 вихователів (39%). Ця група має помірковану мотивацію до досягнення результатів, але не завжди налаштована на максимальні зусилля. Вони виконують свої обов'язки, але можуть не завжди прагнути перевищувати очікування. Цей рівень мотивації свідчить про потребу у додатковій підтримці, щоб вихователі могли активніше проявляти себе в професійній діяльності.

Помірковано високий рівень мотивації до успіху зафіксовано у 6 вихователів (21%). Ці педагоги виявляють більший інтерес до досягнення результатів і, як правило, працюють над самовдосконаленням. Вони активно беруть участь у професійній діяльності та прагнуть підвищувати якість своєї роботи. Цей рівень мотивації є досить позитивним, але все ще є можливості для подальшого зростання.

Занадто високий рівень мотивації до успіху виявлено у 4 вихователів (15%). Це свідчить про те, що ці педагоги надмірно сфокусовані на досягненні успіху і можуть іноді бути надто вимогливими до себе та своїх колег. Висока мотивація до успіху є важливою складовою професійної діяльності, але іноді вона може супроводжуватися підвищеним стресом і відчуттям необхідності постійно перевершувати себе.

Таким чином, результати дослідження показують, що більшість вихователів демонструють середній або помірковано високий рівень мотивації до успіху, що свідчить про загалом позитивну налаштованість до професійного розвитку. Проте певна частина вихователів має низький рівень мотивації, що вимагає уваги з боку керівництва для створення умов, які сприятимуть їхньому професійному зростанню та саморозвитку.

Для загальної оцінки когнітивного компонента ми виокремили такі рівні. Низький рівень: вихователь має недостатні знання з теоретичних основ педагогіки та психології. Йому не вистачає обізнаності зі специфікою освітніх програм та нормативно-правових документів. Теоретичні знання не дозволяють ефективно застосовувати їх на практиці, що призводить до

труднощів у реалізації навчально-виховного процесу. Вихователь рідко оновлює свої знання та не проявляє інтересу до професійної літератури чи додаткових курсів. Середній рівень: вихователь володіє базовими знаннями з теоретичних основ педагогіки та психології. Він має певну обізнаність зі специфікою освітніх програм та нормативно-правових документів, але ці знання потребують подальшого розвитку та систематизації. Вихователь застосовує знання на практиці, однак інколи виникають труднощі з адаптацією нових методик. Вихователь проявляє інтерес до професійного розвитку, але не завжди регулярно оновлює свої знання. Достатній рівень: вихователь володіє глибокими знаннями з теоретичних основ педагогіки та психології, а також добре обізнаний зі специфікою освітніх програм та нормативно-правових документів. Він активно застосовує ці знання на практиці, ефективно використовуючи сучасні педагогічні методики та технології. Вихователь регулярно оновлює свої знання, бере участь у професійних заходах та читає спеціалізовану літературу. Він здатний критично аналізувати свою діяльність та впроваджувати нові підходи для покращення навчально-виховного процесу. Високий рівень: вихователь має глибокі та систематизовані знання з теоретичних основ педагогіки та психології, а також досконало обізнаний зі специфікою освітніх програм та нормативно-правових документів. Він активно впроваджує новітні методики та педагогічні технології у свою практику, демонструючи високу ефективність у навчально-виховному процесі. Вихователь постійно оновлює свої знання через участь у семінарах, тренінгах, курсах підвищення кваліфікації та читання професійної літератури. Він здатний не лише застосовувати отримані знання на практиці, але й розробляти власні методики та підходи, що сприяють покращенню якості дошкільної освіти.

Після проведення дослідження з діагностики когнітивного компонента педагогічної майстерності вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО), в

якому взяли участь 28 осіб, було отримано наступні результати, які представлені у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

**Рівні сформованості когнітивного компонента
у вихователів ЗДО**

Рівень сформованості когнітивного компонента	Кількість вихователів	Відсоток (%)
Низький	5	18%
Середній	12	42%
Високий	7	25%
Дуже високий	4	15%

Низький рівень сформованості когнітивного компонента виявлено у 5 вихователів (18%). Це свідчить про те, що частина педагогів потребує значної уваги до підвищення свого рівня теоретичних знань та їх практичного застосування. Особливо це важливо для адаптації освітніх процесів в умовах воєнного стану та роботи з дітьми, які переживають стресові ситуації. Для цієї групи вихователів важливо організувати додаткові курси та тренінги, які допоможуть заповнити прогалини в знаннях і навичках.

Середній рівень сформованості когнітивного компонента було зафіксовано у 12 вихователів (42%). Це найбільша група учасників, яка має базові знання з теоретичних аспектів педагогіки та здатність застосовувати їх на практиці, хоча й з певними труднощами. Такі педагоги володіють основами педагогіки та психології, але ще мають можливості для розвитку своїх компетентностей, особливо в умовах сучасних викликів, пов'язаних із війною. Для цієї групи корисними будуть курси підвищення кваліфікації та навчальні програми, спрямовані на вдосконалення педагогічної майстерності.

Високий рівень сформованості когнітивного компонента продемонстрували 7 вихователів (25%). Ці педагоги добре обізнані в питаннях теорії педагогіки та психології, вміють застосовувати свої знання на практиці, включаючи роботу з дітьми в умовах стресу та воєнного стану. Вони регулярно оновлюють свої знання відповідно до сучасних вимог і впевнено планують та організовують освітній процес.

Дуже високий рівень сформованості когнітивного компонента виявлено у 4 вихователів (15%). Це свідчить про глибокі знання та професійну компетентність у сфері дошкільної освіти. Ці вихователі постійно працюють над вдосконаленням своїх навичок, добре обізнані з новітніми методиками та технологіями навчання, а також здатні ефективно адаптувати освітні програми до умов воєнного стану.

Таким чином, більшість вихователів (19 осіб, або 67%) мають середній або високий рівень когнітивного компонента педагогічної майстерності, що є позитивним показником. Проте існує група педагогів (5 осіб, або 18%), яка потребує додаткової підтримки для підвищення своєї компетентності, особливо в умовах сучасних викликів, пов'язаних з війною та стресовими ситуаціями у дітей.

Для загальної оцінки процесуального компонента ми виокремили такі рівні. Низький рівень: вихователь демонструє недостатню здатність до організації та планування освітнього процесу. Йому бракує навичок ефективного використання педагогічних методик та технологій. Вихователь не завжди може забезпечити належний рівень дисципліни та організації в групі, що призводить до хаосу та низької ефективності навчально-виховного процесу. Взаємодія з дітьми та батьками обмежується базовими вимогами, без прояву ініціативи та творчого підходу. Середній рівень: вихователь має базові навички організації та планування освітнього процесу. Він використовує відомі педагогічні методики та технології, але не завжди ефективно. Вихователь може справлятися з управлінням групою

дітей та вирішенню конфліктних ситуацій, але інколи виникають труднощі з підтриманням дисципліни та мотивації дітей. Він періодично проявляє ініціативу та творчий підхід, але це відбувається не систематично.

Достатній рівень: вихователь демонструє високі навички організації та планування освітнього процесу. Він ефективно використовує сучасні педагогічні методики та технології, забезпечуючи високий рівень дисципліни та організації в групі. Вихователь вміє мотивувати дітей, підтримувати їх інтерес до навчання та створювати сприятливе освітнє середовище. Він активно співпрацює з батьками та колегами, впроваджуючи нові ідеї та підходи у навчально-виховний процес. Високий рівень: вихователь демонструє надзвичайно високі навички організації та планування освітнього процесу. Він активно впроваджує інноваційні методики та педагогічні технології, які сприяють максимальному розвитку дітей. Вихователь забезпечує бездоганний рівень дисципліни та організації в групі, створюючи комфортну та безпечну атмосферу для дітей. Він здатний ефективно управляти групою дітей, вирішувати конфліктні ситуації та мотивувати дітей до навчання. Вихователь також активно співпрацює з батьками та колегами, демонструючи високий рівень професіоналізму та творчого підходу у своїй роботі.

Після проведення дослідження методикою «Структура спрямованості педагогів дошкільної освіти», в якому взяли участь 28 вихователів, було отримано такі результати щодо співвідношення різних орієнтацій: гуманістичної, ідеалістичної, прагматичної та егоцентристської. Результати дослідження продемонстровано у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4.

**Структура спрямованості педагогів дошкільної освіти
(оцінка процесуального компонента)**

Тип орієнтації	Кількість вихователів	Відсоток (%)
----------------	-----------------------	--------------

Гуманістична орієнтація	10	36%
Ідеалістична орієнтація	8	29%
Прагматична орієнтація	6	21%
Егоцентристська орієнтація	4	14%

Гуманістична орієнтація була найбільш виражена серед вихователів. 36% опитаних (10 вихователів) набрали найбільшу кількість балів за цим типом спрямованості. Це свідчить про те, що ці педагоги надають перевагу орієнтації на інтереси та потреби інших людей, зокрема дітей. Вони спрямовані на допомогу та підтримку, що є важливим аспектом у вихованні та розвитку дітей дошкільного віку.

Ідеалістична орієнтація була виражена у 29% вихователів (8 осіб). Вони орієнтуються на високі моральні принципи та суспільні ідеали. Ці вихователі прагнуть досягти глобальних змін через свою професійну діяльність, розглядаючи виховання як важливу складову формування нового покоління, здатного змінити суспільство на краще.

Прагматична орієнтація була притаманна 21% вихователів (6 осіб). Педагоги з такою орієнтацією зосереджені на досягненні конкретних, реальних результатів у своїй роботі. Вони більше орієнтовані на практичні аспекти педагогічної діяльності, зокрема на ефективність процесу виховання та навчання.

Егоцентристська орієнтація була найменш поширеною, її було виявлено у 14% вихователів (4 особи). Ці педагоги схильні більше орієнтуватися на власні інтереси, професійний розвиток та задоволення своїх потреб. Для них важливим є власний успіх та самореалізація у професії, що може впливати на підхід до роботи з дітьми.

Загалом, результати дослідження демонструють, що більшість вихователів орієнтовані на гуманістичні та ідеалістичні цінності, що підкреслює важливість роботи з дітьми, спрямованої на їхній розвиток та

підтримку. Проте, присутність прагматичної та егоцентристської орієнтації свідчить про необхідність розвитку балансу між орієнтацією на результати та увагою до потреб дітей.

Для загальної оцінки особистісного компонента ми виокремили такі рівні. Низький рівень: вихователь має недостатньо розвинені особистісні якості, що суттєво впливає на його професійну діяльність. Він демонструє низьку емпатію, що виражається у слабкій здатності розуміти та підтримувати емоційний стан дітей. Емоційна стабільність вихователя є низькою, що може призводити до стресових реакцій у складних ситуаціях. Комунікативні навички обмежені, що ускладнює ефективну взаємодію з дітьми, батьками та колегами. Вихователь не проявляє інтересу до саморозвитку та професійної етики, що негативно впливає на загальний психологічний клімат у групі. Середній рівень: вихователь має розвинені базові особистісні якості. Він демонструє певний рівень емпатії, здатний розуміти та підтримувати дітей, але не завжди стабільно. Емоційна стабільність вихователя достатня для збереження спокою в більшості ситуацій, хоча інколи можуть виникати труднощі. Комунікативні навички вихователя дозволяють йому ефективно взаємодіяти з дітьми та батьками, хоча не завжди на високому рівні. Вихователь проявляє інтерес до саморозвитку та професійної етики, але не завжди систематично працює над цими аспектами. Достатній рівень: вихователь має добре розвинені особистісні якості. Він демонструє високу емпатію, здатний чуйно реагувати на емоційний стан дітей та надавати їм підтримку. Емоційна стабільність вихователя дозволяє йому ефективно справлятися зі стресовими ситуаціями, підтримуючи спокій та врівноваженість. Комунікативні навички вихователя високі, що сприяє ефективній взаємодії з дітьми, батьками та колегами. Вихователь активно займається саморозвитком, регулярно працює над удосконаленням своїх професійних та особистісних якостей, дотримується високих стандартів професійної

етики. Високий рівень: вихователь демонструє надзвичайно високий рівень особистісних якостей. Він володіє винятковою емпатією, завжди чуйно реагує на потреби та емоційний стан дітей, створюючи атмосферу довіри та підтримки. Емоційна стабільність вихователя є дуже високою, що дозволяє йому зберігати спокій та врівноваженість навіть у найскладніших ситуаціях. Комунікативні навички вихователя на найвищому рівні, що сприяє бездоганній взаємодії з дітьми, батьками та колегами. Вихователь постійно займається саморозвитком, активно впроваджує нові знання та підходи у свою роботу, дотримується високих стандартів професійної етики та є зразком для наслідування.

Проведене дослідження рівня сформованості особистісного компонента педагогічної майстерності серед 28 вихователів закладів дошкільної освіти дало наступні результати, які представлені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6.

Рівні сформованості особистісного компонента вихователів ЗДО

Рівень сформованості особистісного компонента	Кількість вихователів	Відсоток (%)
Дуже високий рівень	4	14%
Високий рівень	8	29%
Середній рівень	12	43%
Низький рівень	4	14%

Дуже високий рівень сформованості особистісного компонента виявлено у 4 вихователів (14%). Це свідчить про їхню високу готовність до саморозвитку, здатність до емпатії та демонстрацію інших важливих якостей, необхідних для роботи з дітьми. Вони активно займаються самоосвітою, відкриті до нових підходів у педагогіці та здатні ефективно підтримувати емоційний контакт із дітьми і колегами.

Високий рівень сформованості зафіксовано у 8 вихователів (29%). Ця група демонструє добре розвинуті навички саморозвитку та емпатії, активно працює над покращенням своїх професійних якостей, здатна підтримувати позитивний клімат у колективі та проявляти професійну етику.

Середній рівень сформованості особистісного компонента мають 12 вихователів (43%). Це свідчить про наявність у них певного рівня особистісних якостей, проте є можливості для подальшого вдосконалення, зокрема у сфері саморозвитку, підвищення емпатії та комунікативних навичок.

Низький рівень сформованості особистісного компонента виявлено у 4 вихователів (14%). Це свідчить про те, що їм слід більше уваги приділяти професійному саморозвитку, розвитку емпатійних якостей та вмінню адаптуватися до нових вимог у педагогічній діяльності. Для цієї групи рекомендується індивідуальна підтримка та робота над вдосконаленням їхніх особистісних якостей.

Отримані результати вказують на загальну тенденцію до середнього та високого рівня сформованості особистісного компонента, що є позитивним показником для закладів дошкільної освіти. Проте частина вихователів потребує додаткової роботи в напрямку саморозвитку та покращення професійної майстерності.

Діагностика рівнів сформованості педагогічної майстерності серед вихователів закладів дошкільної освіти показала, що більшість педагогів мають середній та достатній рівень професійної підготовки. Це свідчить про наявність базових знань і вмінь, проте є потенціал для подальшого розвитку. Високий рівень майстерності демонструє невелика частка вихователів, які відзначаються високою мотивацією до самовдосконалення та впровадження інноваційних методів у освітньо-виховний процес. Разом з тим, наявність низького рівня у певної частини вихователів вказує на

необхідність додаткової підтримки та професійного розвитку, що сприятиме покращенню якості освітнього процесу та гармонійному розвитку дітей.

2.3. Програма підвищення педагогічної майстерності вихователів ЗДО

Для підвищення рівня педагогічної майстерності нами була розроблена програма педагогічної майстерності. Основною метою програми є комплексний розвиток педагогічної майстерності вихователів закладів дошкільної освіти. Програма передбачає роботу над усіма ключовими компонентами майстерності (мотиваційним, когнітивним, особистісним і компонентом спрямованості на успіх), що сприятиме вдосконаленню професійної діяльності, підвищенню якості освітнього процесу та гармонійному розвитку дітей.

Зокрема, основними завданнями програми є:

- 1) Підвищити рівень мотивації вихователів до професійного розвитку та самовдосконалення.**
- 2) Поглибити теоретичні знання та практичні вміння вихователів у сфері дошкільної освіти.**
- 3) Розвинути особистісні якості вихователів, такі як емпатія, емоційна стійкість та комунікативні навички.**
- 4) Навчити вихоучасні виклики, пов'язані з війною в Україні, що впливають на емоційний та психологічний стан дітей і вихователів.**

Для успішної реалізації програми підвищення педагогічної майстерності вихователів ЗДО необхідно забезпечити кілька важливих умов.

Організаційні умови включають реалізацію програми протягом одного навчального року. Вихователі працюють над розвитком кожного

компонента майстерності через тренінги, майстер-класи, групові та індивідуальні вправи, а також самоосвіту. Постійний моніторинг і зворотний зв'язок дозволяють аналізувати результати після кожного етапу. Важливо також створити професійні спільноти, де вихователі можуть обмінюватися досвідом та підтримувати один одного.

Психологічні умови полягають у створенні комфортного та безпечного середовища для вихователів. Програма включає спеціальні вправи для розвитку емоційної стійкості та рефлексивні сесії, що допомагають справлятися з професійними викликами. Окрему увагу приділяють профілактиці професійного вигорання, особливо в контексті емоційних і психологічних труднощів, що виникають у зв'язку з воєнним станом.

Для успішної реалізації програми підвищення педагогічної майстерності важливим є створення сприятливих умов, які допоможуть вихователям розвивати свої професійні та особистісні якості. Зокрема, значну роль відіграє соціально-психологічна підтримка, що забезпечує комфортний простір для розвитку.

Впровадження програми можливе за умов активної підтримки з боку адміністрації закладу дошкільної освіти, яка не лише заохочує професійні ініціативи вихователів, але й надає необхідні ресурси для їх реалізації. Адміністрація створює середовище для постійного обміну досвідом, що сприяє командній роботі та допомагає колективу вирішувати професійні виклики спільними зусиллями.

Відкритий діалог між вихователями дозволяє ділитися досягненнями, обговорювати труднощі й разом знаходити найкращі підходи до вирішення проблем. Саме така підтримка й взаємодія створюють фундамент для ефективного впровадження програми, що орієнтована на розвиток педагогічної майстерності через постійне вдосконалення знань, навичок і практичних умінь.

Розглянемо детальніше зміст програми відповідно до кожного компонента педагогічної майстерності вихователів ЗДО.

Метою роботи за **мотиваційним компонентом** є підвищення внутрішньої мотивації вихователів, їхньої зацікавленості у професійному зростанні та покращенні якості освітньо-виховного процесу. Основними методами та вправами, які ми використовували є наступні:

- **Майстер-клас «Як створювати і підтримувати мотивацію».** У ході цього майстер-класу вихователі досліджують власні мотиви через реальні приклади з їхньої практики. Наприклад, аналізуються ситуації, коли вихователь відчував найбільше задоволення від роботи. Обговорюються шляхи підтримки позитивної мотивації через планування цілей та регулярну рефлексію результатів.

- **Вправа «Щоденник успіхів».** Протягом місяця вихователі записують усі свої досягнення: від успішно проведених занять до вирішення конфліктних ситуацій з дітьми чи батьками. Наприкінці місяця обговорюють результати в групах, шукаючи сильні сторони та області для покращення. Це допомагає вихователям зосереджуватися на позитивних аспектах своєї роботи та підвищувати рівень внутрішньої мотивації.

Метою роботи за когнітивним компонентом є поглиблення знань вихователів у сучасних педагогічних методиках та вдосконалення їхніх навичок практичного застосування цих знань у роботі з дітьми.

Основні методи та вправи, які ми використали є наступні:

- **Майстер-клас «Інноваційні методики в дошкільній освіті».** У цьому майстер-класі вихователі знайомляться з новітніми підходами до освіти, такими як STEM та Монтессорі-метод. Наприклад, вони розробляють заняття на тему «Природа», де поєднують творчі завдання з науковими експериментами, що допомагають дітям досліджувати навколишній світ. Обговорення відбувається в групах, і кожен учасник отримує зворотний зв'язок від колег.

- **Вправа «Розробка інтегрованих занять».** Вихователі в командах створюють сценарії занять, де поєднуються кілька освітніх напрямків (наука, мистецтво, фізичний розвиток). Після проведення занять вони аналізують ефективність методів та впровадження сучасних підходів у роботу з дітьми. Це допомагає вихователям краще розуміти, як інтегрувати знання різних дисциплін у навчальний процес.

Метою роботи за особистісним компонентом є розвиток навичок емоційної стійкості, емпатії, комунікативних здібностей та саморефлексії, що є критично важливими для роботи з дітьми.

Основні методи та вправи, які ми використовували:

- **Тренінг «Емпатія у педагогічній діяльності».** На тренінгу вихователі працюють з реальними прикладами дитячих емоційних ситуацій. Наприклад, вони розбирають випадки, де дитина проявляє агресію через стрес або страх. Використовуючи рольові ігри, вихователі вчаться розпізнавати емоційні потреби дітей та надавати їм підтримку, що допомагає створювати сприятливе освітнє середовище.

- **Вправа «Дзеркало емоцій».** Учасники вправи працюють у парах: один ділиться своїми емоційними переживаннями, а інший повторює емоції через «віддзеркалення». Це дозволяє вихователям глибше розуміти почуття колег та дітей, розвивати навички емоційної чутливості та зменшувати ризик емоційного вигорання.

Метою роботи за процесуальним компонентом є вдосконалення навичок планування, організації та управління освітнім процесом, що включає створення сприятливого середовища для дітей.

Основні методи та вправи, які ми використовували є наступні:

- **Майстер-клас «Ефективне планування освітнього процесу».** Учасники розробляють плани занять на місяць з урахуванням індивідуальних потреб дітей. Наприклад, вони створюють тематичні

заняття, такі як «День професій», де кожна дитина може вибрати роль і «приміряти» професію, що сприяє розвитку уяви та соціальних навичок.

- **Вправа «Організація дня вихователя».** Вихователі аналізують свій робочий день, розподіляючи завдання таким чином, щоб підвищити продуктивність і зменшити стресові ситуації. Це дозволяє краще організовувати час та оптимізувати роботу з дітьми, що сприяє гармонійному проведенню освітнього процесу.

Також важливим напрямком роботи в межах всіх компонентів є профілактика професійного вигорання серед вихователів в умовах підвищеного емоційного навантаження, зокрема через виклики, пов'язані з воєнним станом. Основна мета програми – запобігти професійному вигоранню шляхом розвитку навичок емоційної саморегуляції, покращення психологічного клімату в колективі та створення умов для емоційної підтримки.

Одним із ключових методів є **тренінги з управління стресом**, де вихователі опановують техніки медитації, дихальні вправи та методи релаксації. Наприклад, вони навчаються техніці «глибокого дихання» або «прогресивного м'язового розслаблення», що допомагає знизити рівень напруги під час складних ситуацій на роботі.

Також важливим компонентом є **групові сесії підтримки**, під час яких вихователі регулярно збираються для обговорення емоційних викликів у професійній діяльності. У таких сесіях особлива увага приділяється питанням адаптації до воєнного стану, де вихователі можуть отримати емоційну підтримку від колег і поділитися досвідом подолання стресу. Це сприяє формуванню міцного колективу та взаємодопомоги в складних умовах.

Додатково вихователі працюють з вправою **«Щоденник стресу»**, де щодня фіксують стресові ситуації та свої методи їх подолання. Це допомагає аналізувати стресові моменти, знаходити ефективні стратегії для

їх вирішення і обговорювати досвід з колегами. Така рефлексія допомагає вихователям краще розуміти свої емоційні реакції і вчасно коригувати їх.

Також вихователі проходять навчання з надання психологічної підтримки дітям в умовах стресу, особливо під час воєнних дій. Наприклад, рольові ігри на тему «Як допомогти дитині, яка переживає страх» дозволяють вихователям отримати практичний досвід роботи з емоційно вразливими дітьми.

Важливу роль відіграють і **релаксаційні практики**, такі як арт-терапія, музикотерапія або прогулянки на свіжому повітрі під час перерв. Організація такого дозвілля дозволяє зняти емоційну напругу та відновити енергію для подальшої роботи.

Висновки щодо реалізації програми підвищення педагогічної майстерності серед вихователів закладів дошкільної освіти свідчать про її комплексний та систематичний підхід до розвитку ключових компонентів професійної компетентності: мотиваційного, когнітивного, особистісного та процесуального. Запроваджені тренінги, майстер-класи, вправи та групові сесії підтримки створюють сприятливе середовище для підвищення якості освітньо-виховного процесу, розвитку емоційної стійкості вихователів та їхньої здатності адаптуватися до нових викликів, зокрема, у складних умовах воєнного стану.

Для об'єктивного оцінювання ефективності програми буде проведена повторна діагностика рівнів сформованості педагогічної майстерності. Це дозволить простежити динаміку змін у професійному розвитку вихователів та визначити подальші кроки для вдосконалення освітньо-виховної діяльності.

2.4. Перевірка ефективності впровадженої програми

Для перевірки ефективності впровадженої програми для підвищення рівня педагогічної майстерності вихователів ЗДО нами було здійснено повторну діагностику для перевірки її ефективності.

Після впровадження програми підвищення педагогічної майстерності серед вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО) було проведено повторну діагностику рівня сформованості мотиваційного компонента фахової компетентності. В дослідженні взяли участь 28 вихователів, і результати показали певне покращення у мотиваційних показниках.

Порівняно з початковими результатами, показники дуже високого та високого рівнів мотивації зросли, що свідчить про позитивний вплив програми на професійну зацікавленість вихователів та їхнє прагнення до самовдосконалення. Зокрема, дуже високий рівень мотивації спостерігається у 6 вихователів (21%), що на 7% більше, ніж у попередньому дослідженні. Високий рівень мотивації зріс до 36% (10 вихователів), що також свідчить про позитивну динаміку.

Середній рівень мотивації виявлено у 8 вихователів (29%), що свідчить про певний прогрес у зацікавленості професією, хоча є ще простір для подальшого розвитку. Низький рівень мотивації зменшився до 14% (4 вихователі), що свідчить про ефективність впровадженої програми в напрямку підвищення професійної мотивації. Унаочнені результати змін показників представлено у таблиці 2.7

Таблиця 2.7.

Зміни у рівнях сформованості мотиваційного компонента до і після впровадження програми підвищення педагогічної майстерності

Рівень сформованості мотиваційного компонента	До впровадження програми (Кількість / Відсоток)	Після впровадження програми (Кількість / Відсоток)
--	--	---

Дуже високий	4 (14%)	6 (21%)
Високий	8 (29%)	10 (36%)
Середній	10 (36%)	8 (29%)
Низький	6 (21%)	4 (14%)

Таким чином, після впровадження програми більшість вихователів демонструють високий та середній рівні мотивації, що є позитивним показником. Це вказує на загальне підвищення зацікавленості у професійному розвитку та прагнення до покращення якості освітнього процесу. Порівняльний аналіз представлено на рисунку 2.1.

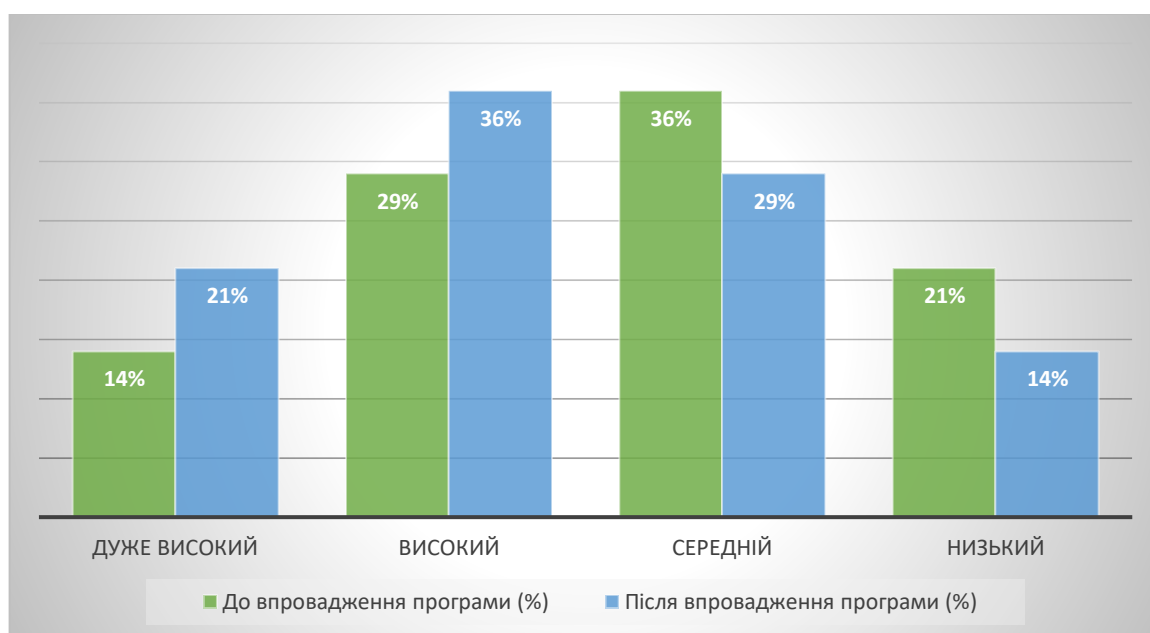


Рис. 2.1. Зміни у рівнях сформованості мотиваційного компонента до і після впровадження програми підвищення педагогічної майстерності

Після проведення повторного дослідження за методикою діагностики спрямованості особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса нами отримано наступні результати, які представлені у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8.

**Рівні спрямованості особистості на мотивацію до успіху
за методикою Т. Елерса**

Рівні спрямованості на мотивацію до успіху	Кількість вихователів до впровадження програми	Відсоток (%) до впровадження програми	Кількість вихователів після впровадження програми	Відсоток (%) після впровадження програми
Низький	7	25%	5	18%
Середній	11	39%	9	32%
Помірно високий	6	21%	8	29%
Занадто високий	4	15%	6	21%

Аналізуючи дані таблиці маємо наступні показники. Низький рівень мотивації до успіху знизився з 25% до 18%, що свідчить про те, що частина вихователів, які раніше відчували недостатню внутрішню мотивацію, покращили свої показники. Це стало можливим завдяки створенню додаткових стимулів та підтримки для розвитку професійної активності та самовдосконалення.

Середній рівень мотивації до успіху знизився з 39% до 32%. Хоча ця група все ще потребує додаткової підтримки, частина вихователів змогли підвищити свої мотиваційні показники до більш високого рівня завдяки програмі.

Помірно високий рівень мотивації до успіху зріс з 21% до 29%. Вихователі, які раніше демонстрували середній рівень мотивації, підвищили свої показники, що вказує на зростання їхнього інтересу до досягнення результатів і самовдосконалення.

Занадто високий рівень мотивації також зріс з 15% до 21%. Ці вихователі продовжують фокусуватися на досягненні високих результатів, однак програма допомогла їм краще керувати своєю мотивацією та уникати

надмірних вимог до себе та оточуючих, що сприяє зменшенню стресу. Результати повторної діагностики представлено на рисунку.

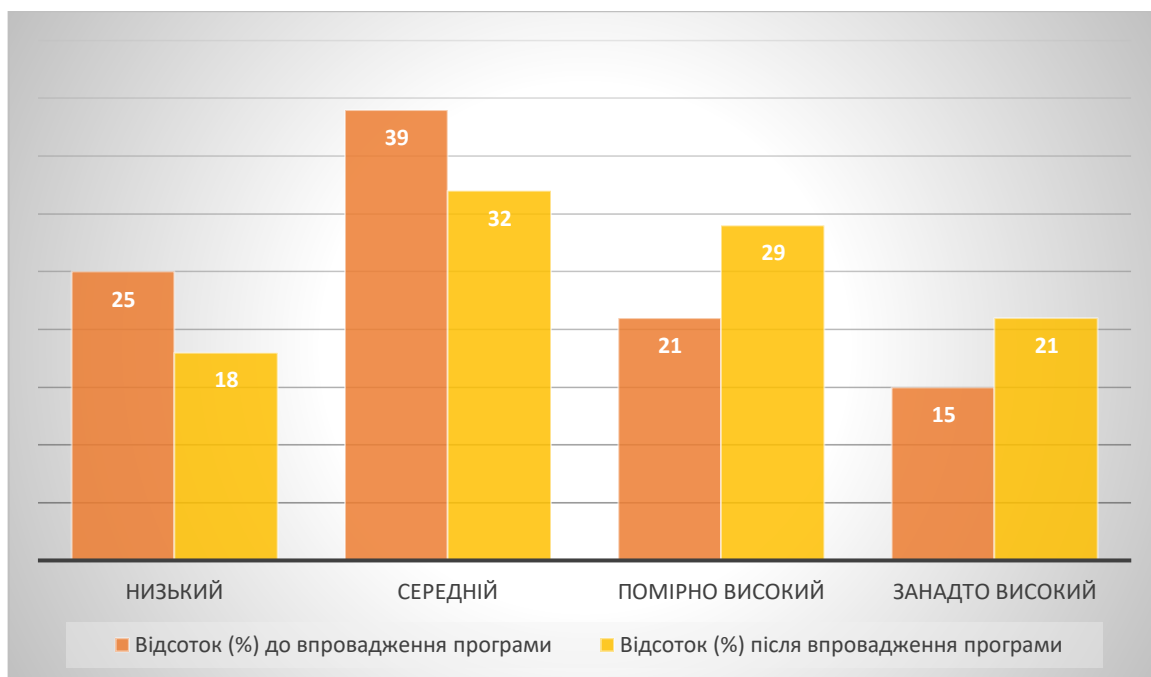


Рис. 2.2. Рівні спрямованості особистості на мотивацію до успіху за методикою Т. Елерса (дані подано у %)

Після впровадження програми підвищення педагогічної майстерності було проведено повторне дослідження сформованості когнітивного компонента педагогічної майстерності серед вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО). Результати показали позитивні зміни у рівнях сформованості когнітивного компонента, що представлені у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9.

Рівні сформованості когнітивного компонента у вихователів ЗДО до і після впровадження програми

Рівні сформованості когнітивного компонента	Кількість вихователів до впровадження програми	Відсоток (%) до впровадження програми	Кількість вихователів після впровадження програми	Відсоток (%) після впровадження програми
Низький	5	18%	3	11%
Середній	12	42%	10	36%
Високий	7	25%	9	32%
Дуже високий	4	15%	6	21%

Аналізуючи дані таблиці маємо наступні показники. Низький рівень сформованості когнітивного компонента знизився з 18% до 11%, що свідчить про ефективність додаткових навчальних заходів та тренінгів, які сприяли покращенню знань і навичок вихователів. Це позитивний результат, оскільки менша кількість педагогів потребує значної підтримки у формуванні теоретичних знань та їх застосуванні на практиці. Результати повторної діагностики представлено на рисунку.

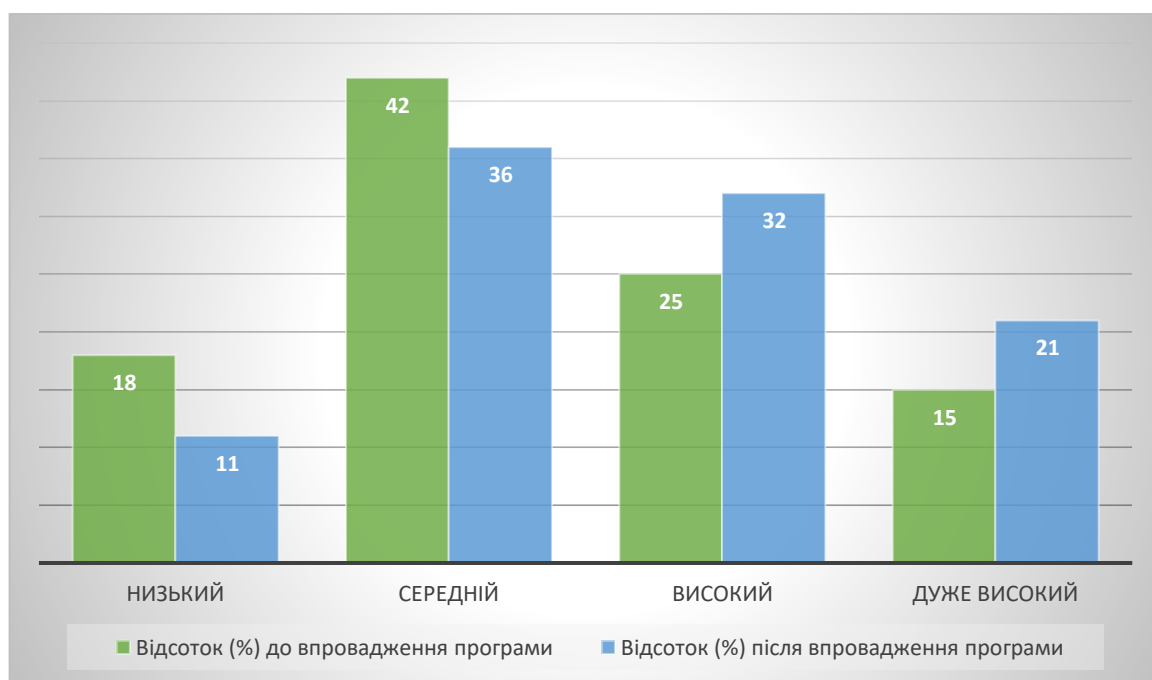


Рис. 2.3. Рівні сформованості когнітивного компонента у вихователів ЗДО до і після впровадження програми (дані подано у %)

Середній рівень сформованості знизився з 42% до 36%, що демонструє перехід частини вихователів до вищого рівня після участі у програмі, спрямованій на вдосконалення їхніх знань та практичних навичок.

Високий рівень сформованості зріс з 25% до 32%. Вихователі, які раніше демонстрували середній рівень, покращили свої показники, активно використовуючи новітні методики та підходи, що були засвоєні під час програми.

Дуже високий рівень сформованості когнітивного компонента зріс з 15% до 21%, що вказує на позитивний вплив програми на найсильніших учасників, які тепер впевненіше застосовують новітні підходи та адаптують освітні програми до нових викликів.

Після впровадження програми підвищення педагогічної майстерності було проведено повторне дослідження структури спрямованості педагогів дошкільної освіти (ЗДО) за оцінкою процесуального компонента. Результати показали певні зміни в структурі орієнтацій, що представлені у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10.

Структура спрямованості педагогів дошкільної освіти до і після впровадження програми (процесуальний компонент)

Тип орієнтації	Кількість вихователів до впровадження програми	Відсоток (%) до впровадження програми	Кількість вихователів після впровадження програми	Відсоток (%) після впровадження програми
Гуманістична орієнтація	10	36%	12	43%
Ідеалістична орієнтація	8	29%	8	29%

Прагматична орієнтація	6	21%	5	18%
Егоцентристська орієнтація	4	14%	3	11%

Аналізуючи дані таблиці маємо наступні показники. Гуманістична орієнтація зросла з 36% до 43%, що свідчить про підвищену увагу вихователів до інтересів та потреб дітей після проходження програми. Це також свідчить про підвищення орієнтації на допомогу і підтримку у професійній діяльності.

Ідеалістична орієнтація залишилася стабільною на рівні 29%. Це вказує на те, що вихователі, які орієнтуються на високі моральні принципи та ідеали, зберегли свої погляди на виховну діяльність, не зазнавши значних змін.

Прагматична орієнтація знизилася з 21% до 18%, що демонструє зменшення акценту на прагматичних, практичних підходах до роботи. Вихователі, які раніше орієнтувалися на досягнення реальних результатів, можливо, почали більше враховувати гуманістичний та ідеалістичний підходи після програми.

Егоцентристська орієнтація знизилася з 14% до 11%, що показує тенденцію до зниження фокусу на власних інтересах і професійному розвитку на користь колективної роботи та взаємодії з дітьми. Результати повторної діагностики представлено на рисунку.

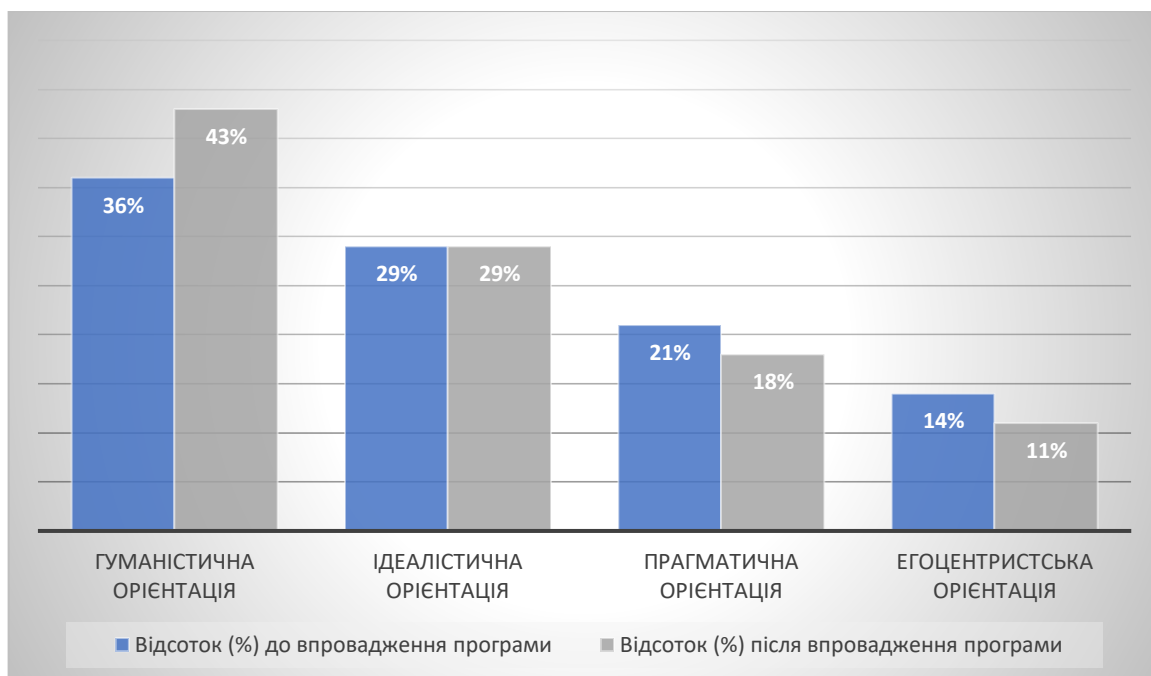


Рис. 2.4. Структура спрямованості педагогів дошкільної освіти до і після впровадження програми (процесуальний компонент)

Після впровадження програми підвищення педагогічної майстерності серед вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО), було проведено повторну діагностику рівня сформованості особистісного компонента. Результати показали позитивні зміни, які відображено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11.

Рівні сформованості особистісного компонента вихователів ЗДО до і після впровадження програми

Рівні сформованості особистісного компонента	Кількість вихователів до впровадження програми	Відсоток (%) до впровадження програми	Кількість вихователів після впровадження програми	Відсоток (%) після впровадження програми
Дуже високий	4	14%	6	21%

Високий	8	29%	9	32%
Середній	12	43%	10	36%
Низький	4	14%	3	11%

Аналізуючи дані таблиці маємо наступні показники. Дуже високий рівень сформованості особистісного компонента підвищився з 14% до 21%, що свідчить про позитивний вплив програми на здатність вихователів до саморозвитку, емоційної стабільності та ефективної взаємодії з дітьми та колегами.

Високий рівень також зріс з 29% до 32%. Ця група вихователів покращила свої навички емпатії, саморефлексії та професійної етики, що сприяє покращенню освітнього середовища в закладах дошкільної освіти.

Середній рівень трохи знизився з 43% до 36%, оскільки частина вихователів покращила свої показники і перейшла до категорій з вищими рівнями. Це свідчить про зростання якості саморозвитку серед вихователів.

Низький рівень зменшився з 14% до 11%, що демонструє позитивну тенденцію серед вихователів до підвищення своєї особистісної компетентності через участь у програмі. Ці вихователі отримали індивідуальну підтримку та працюють над розвитком особистісних якостей, зокрема емпатії. Результати повторного дослідження представлено на рисунку.

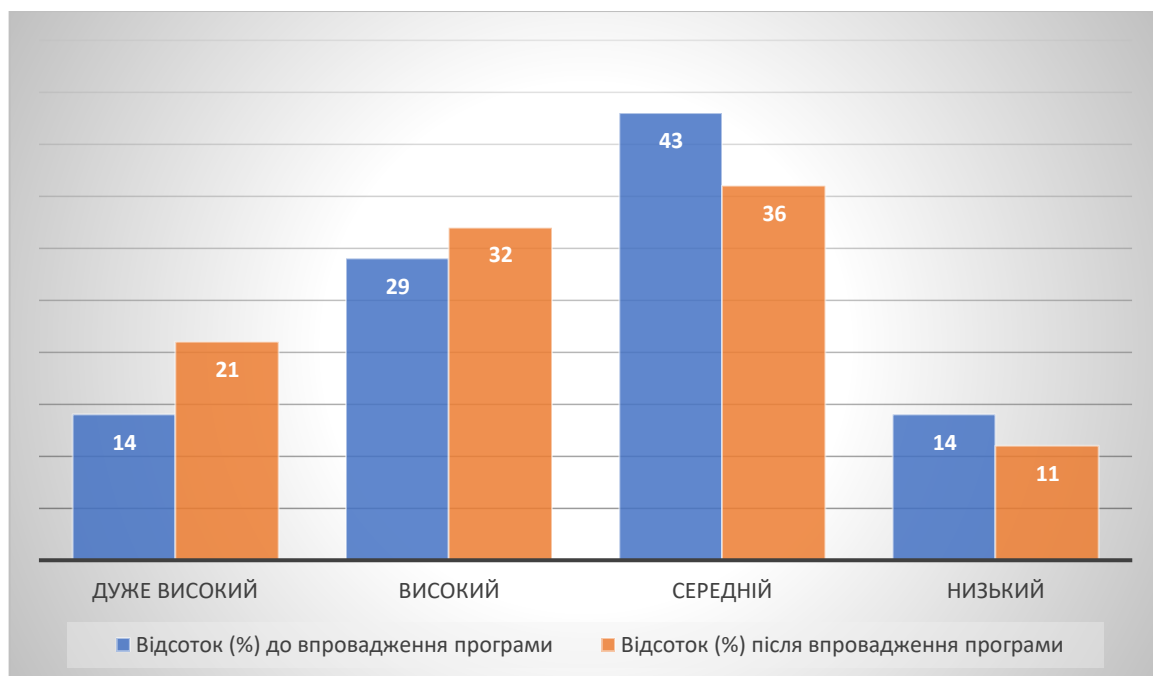


Рис. 2.5. Рівні сформованості особистісного компонента вихователів ЗДО до і після впровадження програми (дані подано у %)

Аналізуючи проведені дослідження, можемо констатувати, що відбулися позитивні зміни у розвитку кожного з компонентів, які представлені на рисунку.

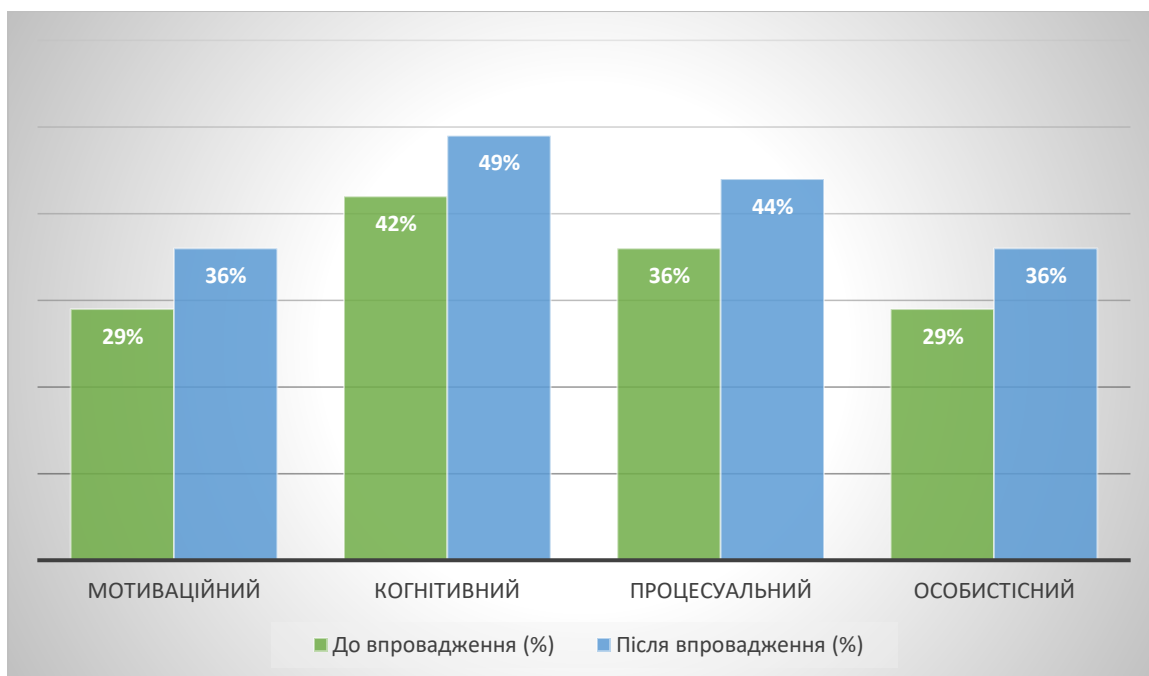


Рис. 2.6. Рівні сформованості компонентів педагогічної майстерності до та після експерименту

Згідно з результатами проведеного дослідження, після впровадження програми підвищення педагогічної майстерності серед вихователів закладів дошкільної освіти відбулися помітні зміни у рівнях сформованості всіх компонентів педагогічної майстерності.

Мотиваційний компонент продемонстрував значні покращення. Кількість вихователів з дуже високим рівнем мотивації зросла на 7%, а з високим рівнем — на 8%. Це свідчить про ефективність впроваджених методів мотивації, таких як рефлексія успіхів і планування професійного розвитку. Кількість вихователів із низьким рівнем мотивації скоротилася на 11%, що показує зменшення числа педагогів, які потребували підтримки у самовдосконаленні.

Когнітивний компонент також покращився після участі у програмі. Високий рівень сформованості когнітивного компоненту зріс на 7%, а кількість педагогів із середнім рівнем знань зменшилася на 9%. Це демонструє ефективність майстер-класів та навчальних програм,

спрямованих на підвищення теоретичних і практичних знань вихователів, особливо в умовах сучасних викликів.

Особистісний компонент виявив покращення у здатності вихователів до саморозвитку та емпатії. Дуже високий рівень особистісних якостей зріс на 7%, а кількість вихователів із середнім рівнем зменшилася на 6%. Це свідчить про те, що програма, орієнтована на розвиток емоційної стійкості та комунікативних навичок, мала позитивний вплив.

Процесуальний компонент продемонстрував стабільні зміни. Кількість вихователів з гуманістичною та ідеалістичною орієнтацією збільшилася на 6% та 7% відповідно, що відображає зростання орієнтації педагогів на цінності співпраці, розвитку та підтримки дітей.

Для досягнення більшої ефективності програми підвищення педагогічної майстерності потрібен тривалий час. Хоча результати дослідження вже демонструють позитивні зміни в мотиваційному, когнітивному, особистісному та процесуальному компонентах, програма є лише першим етапом вдосконалення. Більшість вихователів показали покращення у своїх професійних якостях, але для закріплення цих результатів та їх подальшого розвитку необхідно продовжувати роботу над постійним самовдосконаленням і регулярною участю у програмах підвищення кваліфікації.

Тривалий вплив дозволить вихователям глибше засвоїти нові знання та методики, а також краще адаптувати їх до практичної роботи в умовах сучасних викликів. Це особливо актуально для підтримки емоційної стійкості та розвитку особистісних якостей, оскільки ці процеси потребують тривалого часу і систематичної роботи над собою.

Висновки до розділу 2

У другому розділі досліджено організаційно-педагогічні умови підвищення педагогічної майстерності вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО) як чинника їхньої успішної професійної діяльності. Було розроблено та застосовано комплексний діагностичний інструментарій для оцінки рівня сформованості ключових компонентів педагогічної майстерності: мотиваційного, когнітивного, особистісного та процесуального.

Результати початкової діагностики продемонстрували необхідність підвищення рівня педагогічної майстерності значної частини вихователів. На основі отриманих даних розроблено програму, спрямовану на вдосконалення мотивації, розширення знань, розвиток особистісних якостей та оптимізацію професійної діяльності вихователів.

Ефективність впровадженої програми підтверджена результатами повторної діагностики. Зросла кількість вихователів із високим рівнем мотивації, когнітивної обізнаності, особистісних якостей та гуманістичної спрямованості. Спостерігається зменшення частки педагогів із низькими показниками за всіма компонентами. Це свідчить про позитивний вплив програми на професійний розвиток вихователів та якість освітнього процесу.

Водночас результати засвідчили необхідність продовження роботи з підвищення педагогічної майстерності для закріплення досягнутих змін та подальшого вдосконалення професійної компетентності вихователів у складних сучасних умовах.

ВИСНОВКИ

Отже, провівши дане дослідження з окресленої проблеми ми можемо зробити наступні висновки, зокрема:

1) Відповідно до першого завдання, нами було проаналізовано зміст та сутність поняття педагогічної майстерності, яка визначається як комплекс знань, умінь та особистісних якостей вихователя, необхідних для ефективної організації виховного процесу. Педагогічна майстерність включає професійний та моральний авторитет вихователя, здатність до адаптації методів навчання, а також уміння встановлювати довірливі стосунки з вихованцями. Дослідження підтвердило, що майстерність вихователя не лише впливає на якість навчання, а й формує цінності, розвиває емоційний інтелект та підтримує всебічний розвиток особистості дитини. Таким чином, педагогічна майстерність є ключовим чинником, що визначає успішність професійної діяльності вихователя в умовах сучасного освітнього середовища.

2) Нами було проаналізовано структуру педагогічної майстерності вихователя, яка складається з кількох ключових компонентів, що визначають його професійну ефективність. По-перше, до основних складових належать **професійні знання**, які охоплюють теоретичні основи педагогіки та психології, знання про вікові та індивідуальні особливості дітей, а також методики навчання і виховання. По-друге, важливими є **професійно-педагогічні вміння**, які включають методичні, організаційні, комунікативні, дидактичні та діагностичні навички. Ці вміння дозволяють вихователю ефективно організовувати навчальний процес, створювати позитивне середовище для розвитку дітей та підтримувати довірливі стосунки з ними. Третім компонентом є **педагогічна техніка**, яка охоплює як вербальні, так і невербальні засоби комунікації. Вихователь повинен вміти використовувати ці техніки для ефективної взаємодії з дітьми, що

включає правильну техніку мови, невербальну комунікацію, а також організацію простору та часу. Крім того, **особистісні якості вихователя** – такі як емоційна стійкість, терпимість, відповідальність і емпатія – відіграють критичну роль у формуванні якісної взаємодії з дітьми та їх батьками. Аналіз чинників формування педагогічної майстерності підтвердив, що для досягнення успіху в професійній діяльності вихователя необхідно поєднувати знання, вміння та особистісні якості. Це дозволяє створити сприятливі умови для навчання та виховання дітей у закладах дошкільної освіти, забезпечуючи їхній всебічний розвиток.

3) Відносно 3 завдання розроблено діагностичний інструментарій до мотиваційного, особистісного, процесуального та когнітивного компонентів, а також визначено початкові показники рівнів сформованості педагогічної майстерності. На основі отриманих даних створено програму підвищення педагогічної майстерності для вихователів ЗДО. Метою програми стало вдосконалення професійної діяльності педагогів, підвищення якості освітнього процесу та гармонійного розвитку дітей. Програма зосереджена на чотирьох ключових компонентах: мотиваційному, когнітивному, особистісному та спрямованості на успіх.

Завдання програми охоплюють підвищення рівня мотивації до професійного розвитку, поглиблення теоретичних знань і практичних вмінь, розвиток особистісних якостей (емпатії, емоційної стійкості, комунікативних навичок) та адаптацію педагогів до сучасних викликів, зокрема стресових ситуацій у воєнних умовах. У межах програми впроваджено тренінги, майстер-класи, рольові вправи та методики підтримки емоційного стану педагогів, що сприяють їхньому професійному зростанню.

4) В межах 4 завдання нами було перевірено її ефективність та отримано наступні показники. Згідно з результатами проведеного дослідження, після впровадження програми підвищення педагогічної

майстерності серед вихователів закладів дошкільної освіти відбулися помітні зміни у рівнях сформованості всіх компонентів педагогічної майстерності.

Мотиваційний компонент продемонстрував значні покращення. Кількість вихователів з дуже високим рівнем мотивації зросла на 7%, а з високим рівнем — на 8%. Це свідчить про ефективність впроваджених методів мотивації, таких як рефлексія успіхів і планування професійного розвитку. Кількість вихователів із низьким рівнем мотивації скоротилася на 11%, що показує зменшення числа педагогів, які потребували підтримки у самовдосконаленні.

Когнітивний компонент також покращився після участі у програмі. Високий рівень сформованості когнітивного компоненту зріс на 7%, а кількість педагогів із середнім рівнем знань зменшилася на 9%. Це демонструє ефективність майстер-класів та навчальних програм, спрямованих на підвищення теоретичних і практичних знань вихователів, особливо в умовах сучасних викликів.

Особистісний компонент виявив покращення у здатності вихователів до саморозвитку та емпатії. Дуже високий рівень особистісних якостей зріс на 7%, а кількість вихователів із середнім рівнем зменшилася на 6%. Це свідчить про те, що програма, орієнтована на розвиток емоційної стійкості та комунікативних навичок, мала позитивний вплив.

Процесуальний компонент продемонстрував стабільні зміни. Кількість вихователів з гуманістичною та ідеалістичною орієнтацією збільшилася на 6% та 7% відповідно, що відображає зростання орієнтації педагогів на цінності співпраці, розвитку та підтримки дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ДЖЕРЕЛ

1. **Андрущенко В. П., Дзвінчук Д. І.** *Основи сучасної філософії освіти : навчальний посібник.* Київ–Івано-Франківськ : Місто НВ, 2009. 456 с.
2. **Аносова А. В.** *Комунікативна культура в сучасній педагогічній практиці : навч.-метод. посіб.* Київ : Київ. обл. держ. адмін., Київ. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. кадрів, 2017. 168 с.
3. **Антонець М. Я.** *Сучасні проблеми діяльності вчителя у педагогічній спадщині Василя Сухомлинського : монографія.* 6-те вид. Київ : Четверта хвиля, 2013. 224 с.
4. **Артемова Л. В.** *Історія педагогіки України : підручник для вищих пед. навч. закладів.* Київ : Либідь, 2006. 424 с.
5. Базовий компонент дошкільної освіти. Авторська група : Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О. Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М. А., Мордоус І. О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О. Д., Шевчук А. С. Під наук. кер. д-ра психол. наук, проф., чл.-кор. НАПН України Піроженко Т. О., 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
6. **Беленька Г. В.** *Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах університетської освіти // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки.* 2012. № 4. С. 114–119.
7. **Беленька Г. В.** *Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : монографія.* Київ : Університет, 2011. 320 с.

8. **Борова В. Є., Ілюк Л. В., Кирилович О. Ф., Красовська О. О., Максимчук Н. С., Марчук О. О., Мельничук Л. Б., Мисько І. П., Міськова Н. М., Пагута Т. І., Петрук О. М., Сойко І. М., Хом'як О. А., Шкабаріна М. А.** Теорія і практика професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти та початкової школи в умовах ступеневого навчання : монографія / за заг. ред. О. О. Красовської. Рівне : О. Зень, 2021. 560 с.

9. **Вайніленко Т. В.** *Основи професійного самовдосконалення педагога : метод. реком.* Київ : НІГУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. 20 с.

10. **Винник В.** *100 порад: як отримати задоволення від роботи і уникнути емоційного вигорання.* Київ : Літера ЛТД, 2010. 174 с.

11. **Власова О. І.** *Педагогічна психологія : навч. посіб.* Київ : Либідь, 2005. 400 с.

12. **Гончаренко С. У.** *Український педагогічний енциклопедичний словник.* Вид. 2-ге, доповн. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.

13. **Городиська В. В.** Креативний підхід у практиці роботи вихователя сучасного дитячого навчального закладу // *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету : зб. наук. ст. / ред. кол.: А. П. Аносов (голов. ред.) та ін. Мелітополь, 2011. Вип. 7. С. 131–136.*

14. **Гриценко І., Купрієвич В.** Основні положення системи педагогічних поглядів А. С. Макаренка // *Профтехосвіта.* 2010. № 3 (15). С. 17–19.

15. **Гузій Н. В.** Людиновимірність методологічної бази педагогічного професіоналізму як запорука успішної розбудови особистісно зорієнтованої освіти // *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка.* 2013. № 2 (11). С. 53–60.

16. **Деякі висновки з мого педагогічного досвіду / А. С. Макаренко.** // А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський про виховання: хрестоматія /

Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя ; уклад.: Коваленко Є. І., Белкіна Н. І. Ніжин, 2009. С. 146–157.

17. *Дитина: програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років* / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк, К. І. Волинець. 3-тє вид., доопр. і доп. Київ : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2016. 304 с.

18. **Жейнова С.** Формування готовності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку до педагогічної творчої діяльності // *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* : зб. наук. пр. Луганськ, 2012. Вип. 6 (53). С. 57–63.

19. **Загородня Л. П., Тітаренко С. А.** *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу* : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2010. 319 с.

20. Закон України «Про дошкільну освіту» № 3788-IX від 06.06.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>.

21. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

22. **Заячківська Н.** *Навчально-методичні матеріали «Зміст освіти в середній загальноосвітній школі» для студентів педагогічних спеціальностей*. Львів, 2001.

23. **Зязюн І.** Аксіологічні критерії вікової психології // *Естетика і етика педагогічної дії*. 2013. Вип. 5. С. 21–42.

24. **Зязюн І. А.** Майбутніх академіків треба шукати в дитячій пісочниці // *Освіта України*. 2012. 30 лип. (№ 31). С. 10.

25. **Зязюн І. А.** *Педагогіка добра: ідеали і реалії* : наук.-метод. посіб. Київ : МАУП, 2000. 312 с.

26. **Зязюн І. А.** Педагогічна психологія чи психологічна педагогіка? // *Етика і естетика педагогічної дії* : зб. наук. пр. Київ–Полтава, 2012. Вип. 3. С. 20–38.

27. **Іван Андрійович Зязюн: педагог, вчений, філософ : біобібліогр. покажчик** / [упоряд. Л. Н. Штома ; наук. ред. Н. Г. Ничкало] ; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. 229 с.

28. **Івах С., Пантюк Т. Методика співпраці дошкільних закладів з родинами : навч. посіб.** Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2011. 145 с.

29. **Історія дошкільної педагогіки : підручник** / І. Г. Улюкаєва. Харків : Вид-во «Діса плюс», 2016. 354 с.

30. **Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень : навч. посіб.** Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 520 с.

31. **Колтунович Т. А. Психологічні умови корекції професійного вигорання у вихователів дитячих навчальних закладів : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. «Педагогічна та вікова психологія».** Івано-Франківськ, 2016. 352 с.

32. **Кононко О. Педагог в контексті особистісно орієнтованої дошкільної освіти // Теорет.-метод. проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання АПН України. Київ–Житомир, 2005. Вип. 7. С. 17–28.**

33. **Косенко Ю. М. Основи педагогічної майстерності вихователя : навч.-метод. посіб.** Маріуполь : ТОВ «Друкарня «Новий світ», 2014. 360 с.

34. **Кутеньова Н. Інноваційний підхід до організації методичної роботи з педагогами // Вихователь-методист. 2012. № 10. С. 44–52.**

35. **Купрієвич В. О. Розвиток професіоналізму педагогічних та науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти // Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (2 квітня 2021 р.).** Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2021. С. 104–106.

36. **Лавріненко О. А.** *Методологічні основи психопедагогіки : методичні рекомендації* / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна НАПН України. Київ, 2021. 48 с.

37. **Максимюк С. П.** *Педагогіка : навч. посіб.* Київ : Кондор, 2005. 667 с.

38. **Марченко О. Г.** *Основи педагогічної майстерності.* Харків : Основа, 2009. 112 с.

39. **Мосьпан М. О.** Психологічний супровід розвитку та формування засобів саморегуляції в конфліктних ситуаціях педагогічної діяльності // *Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр.* / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2015. Том 10. Вип. 27. С. 336–344.

40. **Основи педагогічної майстерності (для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта) : навч.-метод. посіб.** / упоряд. Н. Мачинська, А. Федорович, Н. Яремчук. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 286 с.

41. **Основи педагогічної майстерності та педагогічної творчості : методичні рекомендації до практичних занять : навч.-метод. посіб. для студентів спец. 012 «Дошкільна освіта»** / уклад. О. О. Вашак, О. Г. Вільхова. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2019. 66 с.

42. **Павленко В. О.** Педагогічна майстерність вчителя фізичної культури в умовах реформування середньої освіти // *Основи побудови тренувального процесу в циклічних та екстремальних видах спорту : зб. наук. пр.* Київ, 2017. С. 178–183.

43. **Пантюк М., Пантюк Т.** *Організація ігрової діяльності в дошкільному віці : навч. посіб.* Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2011. 146 с.

44. **Педагогіка в запитаннях і відповідях : навч. посіб.** / Л. В. Кондрашова, О. А. Пермяков та ін. Київ : Знання, 2006. 252 с.

45. **Педагогічна майстерність : підруч.** / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : Вища школа, 2004. 422 с.

46. **Педагогічна майстерність : підруч.** / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. 3-тє вид., доп. і перероб. Київ : СПД Богданова А. М., 2008. 376 с.

47. **Педагогічна творчість і майстерність : хрестоматія** / уклад. Н. В. Гузій. Київ : ІЗМН, 2000. 168 с.

48. **Практикум з педагогіки : навч. посіб.** / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир, 2017.

49. **Про мій досвід / А. С. Макаренко.** // А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський про виховання : хрестоматія / Ніжин. Держ. ун-т ім. Миколи Гоголя ; уклад.: Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна. Ніжин, 2009. С. 158–177.

50. **Пихтіна Н. П. Основи педагогічної техніки : навч. посіб.** [для студ. ВНЗ] Ніжин. Держ. ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин, 2012. 285 с.

51. **Погрібняк Н.** Самоосвіта педагога як складова проєктування освітнього простору дошкільного навчального закладу // *Педагогічне проєктування як засіб становлення і розвитку ключових компетентностей суб'єктів освітнього простору : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 14–15 жовт. 2010 р.* / за заг. ред. К. Л. Крутій, Є. М. Павлютенкова. Запоріжжя : ТОВ «ЛППС» ЛТД, 2010. С. 175–180.

52. **Погрібняк Н.** Організаційно-методичні засади входження в професію молодого спеціаліста в дошкільному навчальному закладі // *Вихователь-методист дошкільного закладу.* 2009. № 5. С. 45–52.

53. **Пометун О., Пироженко Л.** *Інтерактивні технології навчання: теорія і практика.* Київ : Вища школа, 2012. 136 с.

54. **Пометун О. І.** Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки // *Вісник програм шкільних обмінів*. 2005. № 23. С. 18.

55. **Посадова інструкція вихователя дошкільного закладу.** URL: <https://oplatforma.com.ua/article/1268-qqq-12-m6-13-06-2020-materali-do-posadovo-nstrukts-vihovatelya-doshklnoho-zakladu>.

56. **Савченко О. Я.** *Дидактика початкової школи : підруч. для студентів педагогічних факультетів*. Київ : Генеза, 2002. 368 с.

57. **Салига Н.** *Історія дошкільної педагогіки : навч.-метод. посіб. до курсу*. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2023. 134 с.

58. **Семеног О.** Педагогічна майстерність учителя-словесника в дослідницьких рефлексіях Ніли Волошиної // *Українська література в загальноосвітній школі*. 2013. № 9. С. 2–4.

59. **Сисоєва С. О.** *Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб.* Київ : ВД “ЕКМО”, 2011. 320 с.

60. **Сисоєва С. О., Поясок Т. Б.** *Психологія та педагогіка : підруч. для традиційної та дистанційної форм навчання*. Київ : Міленіум, 2005. 520 с.

61. **Сисоєва С. О.** *Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури : монографія*. Київ : Едельвейс, 2014. 404 с.

62. **Сікорський П. І.** *Нова педагогіка*. Львів : Львівська політехніка, 2021. 539 с.

63. **Тарасевич Н. М., Мирошник О. І.** Педагогічна майстерність у вимірах суб’єктного підходу до професійної діяльності вчителя // *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2012. Т. 1, вип. 36. С. 43–47.

64. **Теслюк В. М., Лузан П., Шовкун Л.** *Основи педагогічної майстерності : навч. посіб.* Київ : ДАККиМ, 2010. 244 с.

65. **Фенцик О. М.** Дидактичні умови формування культури педагогічного спілкування у процесі підготовки фахівців освітньої галузі // *Інноваційна педагогіка : науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій*. Одеса, 2019. Вип. 15, т. 2. С. 156–160.

66. **Федорович А. В.** *Основи педагогічної майстерності : навч. посіб.* Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2011. 124 с.

67. **Федорович А. В.** Вихователь як організатор педагогічного спілкування у дошкільних навчальних закладах України // *Виховання дітей та молоді у демократичному суспільстві (на прикладі Польщі та України) / Наук. ред. М. Чепіль, В. Петрик, М. Страдовські*. Варшава, 2013. С. 57–67.

68. **Федорович А. В.** Культура мовлення як складова професіоналізму педагога // *Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. пр.* / за заг. ред. проф. Матвієнко О. В. ; уклад. доц. Кудіна В. В. Київ : Вид. Центр КНЛУ, 2012. Вип. 46. С. 32–35.

69. **Федорович А. В.** Методична робота як засіб підвищення професійної компетентності вихователів дітей дошкільного віку // *Молодь і ринок*. 2017. № 11 (154). С. 107–112.

70. **Щербина Д. В.** *Невербальна культура педагога : метод. реком. до проведення лабораторних занять з курсу «Основи педагогічної творчості та майстерності»*. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 58 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методика діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса

На кожен з нижчезазначених питань відповідайте “Так” або “Ні”.

1. Коли є вибір між двома варіантами, його краще зробити швидше, ніж відкласти на певний час.
2. Я легко дратуюся, коли помічаю, що не можу па всі 100% виконати завдання.
3. Коли я працюю, це виглядає так, ніби я все ставлю на карту.
4. Коли виникає проблемна ситуація, я найчастіше приймаю рішення одним з останніх.
5. Коли в мене два дні поспіль немає діла, я втрачаю спокій.
6. У деякі дні мої успіхи нижче середніх.
7. Але відношенню до себе я більш строгий, ніж по відношенню до інших.
8. Я більш доброзичливий, ніж інші.
9. Коли я відмовляюся від важкого завдання, то йотом суворо засуджую себе, бо знаю, що в ньому я домігся б успіху.
10. У процесі роботи я потребуую невеликих паузах для відпочинку.
11. Старанність – це не основна моя риса.
12. Мої досягнення в праці не завжди однакові.
13. Мене більше приваблює інша робота, ніж та, якою я зайнятий.
14. Осуд стимулює мене сильніше, ніж похвала.
15. Я знаю, що мої колеги вважають мене діловою людиною.
16. Перешкоди роблять мої рішення більш твердими.

17. У мене легко викликати честолюбство.
18. Коли я працюю без натхнення, це зазвичай помітно.
19. При виконанні роботи я не розраховую на допомогу інших.
20. Іноді я відкладаю те, що повинен був зробити зараз.
21. Треба покладатися тільки на самого себе.
22. У житті мало речей більш важливих, ніж гроші.
23. Завжди, коли мені треба буде виконати важливе завдання, я ні про що інше не думаю.
24. Я менш честолюбний, ніж багато інших.
25. У кінці відпустки я зазвичай радію, що скоро вийду на роботу.
26. Коли я розташований до роботи, я роблю се краще і кваліфікованішими, ніж інші.
27. Мені простіше і легше спілкуватися з людьми, які можуть завзято працювати.
28. Коли у мене немає справ, я відчуваю, що мені не по собі.
29. Мені доводиться виконувати відповідальну роботу частіше, ніж іншим.
30. Коли мені доводиться приймати рішення, я намагаюся робити це якомога краще.
31. Мої друзі іноді вважають мене ледачим.
32. Мої успіхи в якійсь мірі залежать від моїх колег.
33. Безглуздо протидіяти волі керівника.
34. Іноді не знаєш, яку роботу доведеться виконувати.
35. Коли щось не ладиться, я нетерплячий.
36. Я зазвичай звертаю мало уваги на свої досягнення.
37. Коли я працюю разом з іншими, моя робота дає великі результати, ніж роботи інших.
38. Багато чого, за що я беруся, що не доводжу до кінця.
39. Я заздрю людям, які не завантажені роботою.

40. Я не заздрю тим, хто прагне до влади і положенню.

41. Коли я впевнений, що стою на правильному шляху, для доведення своєї правоти я йду аж до крайніх заходів.

Ключ. Ви отримали по 1 балу за відповіді “Так” на наступні питання: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 37, 41. Ви також отримали по 1 балу за відповіді “Ні” на питання 6, 13, 18, 20, 24, 31, 36, 38, 39. Відповіді на питання 1, 11, 12, 19, 23, 33, 34, 35, 40 не враховуються. Підрахуйте суму набраних балів.

Результат:

Від 1 до 10 балів: низька мотивація до успіху;

Від 11 до 16 балів: середній рівень мотивації до успіху;

Від 17 до 20 балів: помірковано високий рівень мотивації;

Понад 21 бали: занадто високий рівень мотивації до успіху.

Додаток Б**Методика «Структура спрямованості педагогів дошкільної освіти» (адаптовано автором за В. Семиченко)**

Даний опитувальник призначений для діагностики особливостей спрямованості педагогів. Структура спрямованості розглядається як співвідношення гуманістичної, ідеалістичної, егоцентристських і прагматичних орієнтацій.

1. Ви б надавали перевагу:

- а) наданню допомоги конкретній людині,
- б) перетворенні суспільства;
- в) отриманню конкретних результатів діяльності;
- г) зміні себе.

2. Вас найбільше цікавлять:

- а) долі знайомих вам людей;
- б) розвиток суспільства;
- в) конкретні досягнення;
- г) власна доля.

3. Ви переживаєте за наслідки своїх дій:

- а) як вони впливають на оточуючих;
- б) як вони виглядають із погляду суспільної моралі;
- в) як вони впливають на досягнення конкретних цілей;
- г) як вони відбиваються на вашому сьогодні й майбутньому.

4. Ви побоюєтеся:

- а) завдати шкоди конкретним людям;
- б) викликати осуд з боку певних груп або осіб;
- в) зазнати невдачі у своїх починаннях;

- г) виявитися неспроможним особистісно або професійно.
5. У конфліктних ситуаціях ви звичайно орієнтуєтесь на:
- а) інтереси інших осіб;
 - б) суспільні норми;
 - в) інтереси справи;
 - г) власні інтереси й потреби.
6. Ви вважали б себе повноцінною особистістю, якби:
- а) могли надати реальну допомогу конкретній людині;
 - б) залишили свій слід в історії людства;
 - в) одержали реальні, значущі результати у своїй діяльності;
 - г) досягли виконання своїх бажань.
7. У якій сфері ви б хотіли працювати:
- а) сприяти розвитку особистості іншої людини;
 - б) впливати на суспільний розвиток;
 - в) робити матеріальні цінності;
 - г) неважливо в якій, важливо одержати загальне визнання.
8. Ви вважаєте найбільш правильну таку ієрархію представлених нижче професійних педагогічних цінностей (поставте поруч із кожною позицією відповідний ранг за наступною схемою: 1 – найбільш важливе, 2 – менш важливе, ніж 1, але більше важливе, ніж всі інші тощо):
- а) професійна компетентність самого педагога;
 - б) вільна самореалізація кожного;
 - в) правильне навчання й виховання дітей;
 - г) розвиток всіх учасників освітнього процесу.
9. Якби Ви могли обрати свій життєвий сценарій, Ви би обрали:
- а) доктор Айболить; б) Данко; в) Лівша; г) Мальвіна.
10. Вихователь на занятті повинен насамперед:
- а) створити сприятливі умови для розвитку й самовиявлення кожної дитини;

- б) пам'ятати, що він формує нове покоління;
- в) прагнути досягти реальних результатів (знань, вихованості, дисциплінованості);
- г) робити те, у чому він упевнений.

11. Оберіть собі девіз:

- а) «Розділена радість стає вдвічі більше, а розділене горе – удвічі менше»;
- б) «Якби в мене була точка опори, я б перевернув світ»;
- в) «Факти – уперта річ»;
- г) «Пізнай себе».

12. Ви б хотіли досліджувати проблему:

- а) інтересів, переваг, причин учинків оточуючих вас людей;
- б) пошуку життєвого сенсу, абсолютних цінностей;
- в) пошуку ефективних технологій у виробництві;
- г) самопізнання, саморозуміння.

13. У суперечці ви прагнете:

- а) краще поступитися, але не скривдити співрозмовника;
- б) з'ясувати істину;
- в) прийти до загальної (спільної) вигоди;
- г) відстояти свою правоту.

14. Вам хотілося б, щоб вас називали (виберіть із запропонованих нижче формулювань дві найкращих для Вас):

- а) гуманістом;
- б) романтиком;
- в) прагматиком;
- г) людиною «сама собі на розумі»;
- д) добрягою;
- е) мрійником;
- ж) реалістом;

з) незалежною особою.

15. Чому б Ви могли присвятити життя:

а) лікуванню душ;

б) революційному перетворенню людства;

в) реальним справам і здійсненням;

г) пізнанню свого місця й призначення в цьому світі.

16. Ви б з більшою готовністю пішли:

1 А) на ігнорування інтересів справи заради інтересів конкретної людини;

б) на відмову від інтересів конкретної людини заради справи.

2. А) на самопожертву заради досягнення загальнолюдських ідеалів;

б) на відмову від ідеалів заради самозаощадження.

3. А) на те, щоб забути про себе заради інших;

б) на те, щоб не дати іншому «сісти вам на шию».

4. А) на те, щоб одержати журавля в небі, ніж синицю в руках;

б) на те, щоб одержати синицю в руках, ніж журавля в небі.

5. А) ви вважаєте, що: благополучне суспільство – це те, що піклується про благополуччя кожної людини, навіть на шкоду спільним інтересам;

б) добробут суспільства можна досягти шляхом відмови від благополуччя окремих людей.

6. А) заради інтересів справи можна й потрібно пожертвувати особистими пріоритетами;

б) жодна справа не варта того, щоб відмовитися від радощів життя.

17. Якби дійсно було можливо відроджуватися після смерті (реінкарнація) в образі живої істоти, ви б хотіли стати:

а) птахом гагарию, який видирає в себе на грудях пір'я, щоб зігріти пташенят;

б) мангустом Рікі-Тікі-Таві, мета життя якого – викорінювати зло, боротися з ним, ризикуючи життям;

в) бджілкою, що завжди працює;

г) кішкою, що гуляє сама по собі.

18. Ви вважаєте, що основні недоліки суспільства викликані:

- а) реаліями життя, конкретними життєвими обставинами людей;
- б) недосконалістю людської природи;
- в) лінню, втратою стимулів продуктивної праці;
- г) втратою людиною своєї щирої, природної особистості в сучасному світі;
- д) відчуженістю між людьми.

19. Ви вважаєте, що дітей необхідно орієнтувати, на те, що їм:

- а) жити в суспільстві рівних серед рівних;
- б) відповідати за майбутнє людства;
- в) чесною працею заробляти собі на життя;
- г) варто гостро усвідомлювати свою унікальність і неповторність.

20. Чому Ви надаєте перевагу в роботі:

- а) процесу досягнення мети;
- б) наміченій меті, продумуванню можливих шляхів її досягнення;
- в) отриманню результату;
- г) успіху, що заслужено приходить до людини.

Обробка результатів

Відповіді за більшості тверджень (крім 14 й 16) під індексом «а» свідчать про гуманістичну орієнтацію, «б» – ідеалістичної, «в» – прагматичної, «г» – егоцентристської. За кожен збіг нарахуєте собі по 1 балу. Відповідь на питання 14 налічує 2 можливі вибори гуманістична орієнтація – а, д; ідеалістична – б, е; прагматична – в, ж; егоцентристська – г, з, кожен вибір оцінюється в 1 бал. Результат додається до загальної суми. Питання 16 передбачає вибір із двох альтернатив на користь однієї. Можливі такі сполучення спрямованості: гуманістична – 1а, 3а, 5а; ідеалістична – 2а, 4а, 5б; прагматична – 1б, 4б, 6а; егоцентристська – 2б, 3б, 6б. Отже, відповідаючи на запитання 16, по кожному виду спрямованості можна набрати від 0 до 3 балів. Додайте отримані кількісні значення до загальної суми. Загальна кількість балів, які можна набрати по тесту, – 23.

Аналізується структура спрямованості, тобто співвідношення кількості балів, набраних по кожному окремому виду спрямованості.

Додаток В

Діагностика типових способів поведінки в конфліктних ситуаціях (адаптовано автором за тестом Томаса)

Інструкція. Для виявлення домінуючих стилів поведінки в конфліктній ситуації слід заповнити опитувальник, що складається з набору альтернативних суджень (а і б). У кожному випадку слід, уважно ознайомившись із ними, вибрати те, яке більше відповідає тому, як ви зазвичай дієте.

Опитувальник

1. а) інколи я дозволяю іншим узяти на себе відповідальність за вирішення питання, що викликає суперечку;

б) замість обговорення того, у чому наші позиції не збігаються, я стараюся звернути увагу на те, із чим ми обидва погоджуємося.

2. а) я стараюся знайти компромісне рішення;

б) я намагаюся владнати ситуацію з урахуванням інтересів іншої людини та моїх власних.

3. а) як правило, я наполегливо досягаю свого;

б) іноді я жертвую власними інтересами заради інтересів іншої людини.

4. А) я стараюся знайти компромісне рішення;

б) я стараюся не зачепити почуття іншої людини, не образити її.

5. А) залагоджуючи суперечливу ситуацію, я завжди намагаюся знайти підтримку у іншої людини; б) я намагаюся зробити все, щоб уникнути марного напруження взаємин.

6. А) я прагну уникнути неприємностей для себе;

б) я стараюся добитися свого.

7. А) я стараюся відкласти вирішення суперечливого питання, з тим щоб у свій час вирішити його остаточно;

б) я вважаю за можливе поступитися в чомусь, щоб домогтися свого в іншому.

8. А) як правило, я наполегливо добиваюся свого; б) насамперед я прагну виявити всі суперечливі питання та інтереси, які зачеплені.

9. а) вважаю, що не завжди варто хвилюватися через суперечки, що виникли; б) я стараюся добитися свого.

10. А) я твердо прагну добитися свого; б) я стараюся знайти компромісне рішення.

11. А) насамперед я прагну виявити всі суперечливі питання та зачеплені інтереси; б) я намагаюся заспокоїти іншого і, передусім, зберегти наші стосунки.

12. А) часто я уникаю займати позицію, яка могла б викликати суперечку; б) я даю змогу іншій людині в чомусь залишитися при своїй думці, якщо вона також іде назустріч мені.

13. А) я пропонує щось середнє; б) я настоюю, щоб усе було зроблено по-моєму.

14. А) я повідомляю іншого про свою точку зору і запитую, що думає з цього приводу він; б) я намагаюся показати іншому логіку та перевагу моєї позиції.

15. А) я намагаюся заспокоїти іншого і, передусім, зберегти наші стосунки; б) я стараюся зробити все, щоб уникнути марного напруження взаємин.

16. А) я стараюся не зачепити почуттів іншої людини, не образити її; б) як правило, я намагаюся переконати іншого в перевагах моєї позиції.

17. А) я стараюся добитися свого; б) я стараюся зробити все, щоб уникнути марного напруження взаємин.

18. А) якщо для іншої людини це дуже важливо, я дозволю їй настояти на своєму; б) я даю змогу іншій людині в чомусь залишитися при своїй думці, якщо вона також іде назустріч мені.

19. а) насамперед я прагну виявити всі суперечливі питання та зачеплені інтереси; б) я стараюся відкласти вирішення суперечливого питання, з тим щоб у свій час вирішити його остаточно.

20. а) я пробую зразу подолати наші розбіжності; б) я прагну знайти найкраще поєднання втрат і здобутків для нас обох.

21. А) я прагну бути уважним до інтересів та слів іншого; б) я завжди схильний до прямого обговорення проблеми.

22. А) я намагаюся знайти середню позицію між моєю та тією, яку займає інша людина; б) я відстоюю власну позицію.

23. А) як правило, я намагаюся вдовольнити бажання кожного з нас; б) інколи я дозволяю іншим взяти на себе відповідальність за вирішення питання, що викликає суперечку.

24. А) якщо для іншого його позиція дуже важлива, я стараюся піти йому на зустріч; б) я намагаюся схилити іншу людину до компромісу.

25. А) я пробую переконати іншого у своїй правоті; б) я намагаюся бути уважним до аргументів іншого, враховувати його позицію.

26. А) я пропоную, як правило, середню позицію; б) я майже завжди намагаюся вдовольнити інтереси кожного з нас.

27. А) як правило, я намагаюся уникати суперечок; б) якщо для іншого його позиція дуже важлива, я стараюся піти йому на зустріч.

28. А) я стараюся добитися свого; б) улаштовуючи ситуацію, я зазвичай намагаюся знайти підтримку в іншого.

29. А) я пропоную середню позицію; б) вважаю, що не завжди варто хвилюватися через суперечки.

30. а) я стараюся не зачепити почуття іншої людини, не образити її; б) я завжди намагаюся зайняти таку позицію в суперечці, щоб ми обоє досягли успіху.

Оброблення та інтерпретація даних.

В методиці розрізняється п'ять можливих стилів поведінки особистості в конфліктній ситуації, а саме: змагання – коли людина активно переслідує власну мету і намагається за будь-яку ціну задовольнити власні інтереси, ігноруючи мету та інтереси іншої людини; співробітництво – коли партнери прагнуть знайти таке вирішення проблеми, за якого буде досягнута мета та вдоволені потреби кожного; компроміс – коли партнери намагаються знайти задовільний баланс своїх інтересів та потреб; уникнення – коли людина відмовляється від взаємодії, бачачи марність своїх зусиль або ж відкладаючи взаємодію до кращих часів; пристосування – коли людина намагається створити умови для задоволення потреб партнером та досягнення ним своїх цілей.

Ключ до опитувальника: змагання – 3а, 6б, 8а, 9б, 10а, 13б, 14б, 16б, 17а, 22б, 25а, 28а; співробітництво – 2б, 5а, 8б, 11а, 14а, 19а, 20а, 21б, 23а, 26б, 28б, 30б; компроміс – 2-а, 4а, 7б, 10б, 12б, 13а, 18б, 20б, 22а, 24б, 26а, 29а; уникнення – 1а, 5б, 7а, 9а, 12а, 15б, 17б, 19б, 21а, 23б, 27а, 29б; пристосування – 1 б, 3б, 4б, 6а, 11 б, 15а, 16а, 18а, 24а, 25б, 27б, 30а. Якщо обраний варіант відповіді збігається з ключем, то опитуваний отримує один бал. Потім знаходимо суму балів по кожному з можливих варіантів поведінки. Отримані кількісні показники порівнюються між собою для виявлення домінуючих тенденцій поведінки людини в конфліктній ситуації.

Додаток Г**Анкета для оцінки мотиваційного компонента фахової
компетентності вихователів ЗДО**

Цей опитувальник допоможе визначити рівень вашої мотивації до професійного зростання та вдосконалення. Оцініть кожне твердження за шкалою від 1 до 5, де:

- 1 – зовсім не погоджуюсь
- 2 – частково не погоджуюсь
- 3 – нейтрально
- 4 – частково погоджуюсь
- 5 – повністю погоджуюсь

Питання

Я прагну постійно розвивати свої професійні навички.

Для мене важливо отримувати позитивний зворотний зв'язок від колег та керівників.

Я вважаю свою роботу важливою для власного професійного зростання.

Робота з дітьми приносить мені задоволення.

Я відчуваю гордість за успіхи своїх вихованців.

Я регулярно беру участь у професійних тренінгах і семінарах.

Мені важливо вдосконалювати свої педагогічні знання.

Я прагну особисто розвиватися для підвищення ефективності своєї роботи.

Інтерпретація результатів

Дуже високий рівень (32-40 балів). Ви маєте високу внутрішню мотивацію до професійного розвитку та досягнення успіхів у педагогічній діяльності.

Високий рівень (24-31 балів). Ви маєте значний рівень мотивації, однак для досягнення повної самореалізації можете потребувати додаткової підтримки.

Середній рівень (16-23 балів). Ваша мотивація є достатньою для виконання роботи, але може не вистачати зацікавленості в саморозвитку.

Низький рівень (8-15 балів). Ви відчуваєте недостатню мотивацію для професійного розвитку. Можливо, вам потрібна підтримка або додаткові стимули для підвищення зацікавленості в роботі.

Додаток Е**Анкета для оцінки рівня сформованості когнітивного компонента фахової компетентності вихователів ЗДО**

Ця анкета допоможе визначити рівень сформованості когнітивного компонента у вашій професійній діяльності. Оцініть кожне твердження за шкалою від 1 до 5, де:

- 1 – зовсім не погоджуюсь
- 2 – частково не погоджуюсь
- 3 – нейтрально
- 4 – частково погоджуюсь
- 5 – повністю погоджуюсь

Питання

1. Я добре обізнаний(а) у сучасних методиках дошкільного виховання та освіти.
2. Мені відомі основні принципи і теорії розвитку дітей дошкільного віку.
3. Я розумію та вмію використовувати індивідуальний підхід у роботі з дітьми.
4. Я впевнено застосовую педагогічні знання для вирішення професійних завдань.
5. Я постійно оновлюю свої знання про методики виховання та навчання.
6. Я володію ефективними методами спостереження за розвитком дитини та оцінки її досягнень.

7. Я знаю, як адаптувати освітній процес відповідно до вікових та індивідуальних особливостей дітей.

8. Мені легко орієнтуватися у новітніх освітніх технологіях для дошкільного навчання.

Інтерпретація результатів. Підрахуйте загальну кількість балів.

Дуже високий рівень (32-40 балів). Ви маєте глибокі знання у сфері дошкільної освіти, добре розумієте і використовуєте сучасні методи та підходи.

Високий рівень (24-31 балів). Ваші знання є достатньо високими, і ви добре орієнтуєтесь у професійній сфері, але є простір для вдосконалення.

Середній рівень (16-23 балів). У вас є базові знання, які дозволяють виконувати професійні обов'язки, проте для підвищення ефективності варто поглибити їх.

Низький рівень (8-15 балів). Ваші знання у сфері дошкільної освіти обмежені. Рекомендується активно підвищувати кваліфікацію, зокрема у питаннях сучасних методик та підходів.

Ця анкета допоможе вам визначити рівень власних знань та знайти аспекти, які потребують вдосконалення для підвищення педагогічної майстерності.

Додаток Д**Анкета для оцінки рівня сформованості особистісного
компонента фахової компетентності вихователів ЗДО**

Ця анкета допоможе визначити рівень сформованості особистісного компонента у вашій професійній діяльності. Оцініть кожне твердження за шкалою від 1 до 5, де:

- 1 – зовсім не погоджуюсь
- 2 – частково не погоджуюсь
- 3 – нейтрально
- 4 – частково погоджуюсь
- 5 – повністю погоджуюсь

Питання

Я здатен(на) до емпатії та розумію емоції і потреби дітей.

Мені легко встановлювати емоційний контакт з дітьми та підтримувати його.

Я постійно працюю над особистісним розвитком для вдосконалення своєї педагогічної діяльності.

Я вмію контролювати свої емоції та уникати конфліктів у роботі з дітьми та батьками.

Я відчуваю відповідальність за психологічний комфорт та емоційний стан дітей у моїй групі.

Я відкритий(а) до нового досвіду та готовий(а) вдосконалювати свої особистісні якості для покращення роботи.

Я здатен(на) швидко адаптуватися до змін у роботі та знайти вихід з нестандартних ситуацій.

Мене надихає можливість позитивного впливу на розвиток дітей.

Інтерпретація результатів: підрахуйте загальну кількість балів.

Дуже високий рівень (32-40 балів). Ви маєте високий рівень розвинених особистісних якостей, що дозволяє вам ефективно працювати з дітьми, розуміти їхні потреби та забезпечувати психологічний комфорт у групі.

Високий рівень (24-31 балів). Ваш рівень особистісного компонента є достатньо високим, ви вмієте встановлювати контакт з дітьми та проявляєте емпатію, проте є деякі аспекти, які можна вдосконалити.

Середній рівень (16-23 балів). Ви маєте базові особистісні якості для роботи з дітьми, але для досягнення більшого рівня ефективності варто попрацювати над емоційною стійкістю та здатністю до емпатії.

Низький рівень (8-15 балів). Ваш рівень особистісного компонента низький. Можливо, вам варто приділити більше уваги емоційному самоконтролю, розвивати навички емпатії та відкритість до вдосконалення особистісних якостей.

Ця анкета допоможе вам оцінити свої особистісні якості та знайти напрямки для подальшого розвитку, що сприятиме підвищенню ефективності вашої педагогічної діяльності.